

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19:MJU13

Vattenvård

Sammanfattning

Utskottet föreslår två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden som rör avancerad rening i avloppsreningsverk och internationellt samarbete i havsfrågor.

- Att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att avloppsreningsverken på sikt bör utrustas med teknik som reducerar läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar och att arbetet med pilotprojekt bör vidareutvecklas.
- Att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att Sverige bör driva på för att öka det internationella samarbetet för att motverka övergödning, giftiga utsläpp och nedskräpning i hav, sjöar och vattendrag samt prioritera samarbetet i havsmiljökonventionerna Oskar och Helcom.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till gjorda satsningar, pågående arbete och gällande regelverk.

I betänkandet finns 20 reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och ett särskilt yttrande (C).

Behandlade förslag

Cirka 50 yrkanden från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Föreningar i vatten	8
Vattenrening	18
Dricksvatten	23
Enskilda avlopp	30
Övergödning.....	34
Internationellt samarbete i havsfrågor	41
Reservationer	46
1. Mikroplast, punkt 1 (M)	46
2. Läckande vrak, punkt 2 (KD)	46
3. Vattendirektivet, punkt 3 (SD)	47
4. Miljödeklaration för läkemedel, punkt 6 (C)	47
5. Fosfor i avloppsslam, punkt 7 (M, C, V, KD)	48
6. Säkrad tillgång på dricksvatten och ansvarsfrågor, punkt 8 (M, KD).....	49
7. Säkrad tillgång på dricksvatten och ansvarsfrågor, punkt 8 (L)	49
8. Vattenskyddsområden, punkt 10 (M)	50
9. Anslutning till va-område, punkt 11 (KD).....	50
10. Ersättning för fungerande enskilt avlopp, punkt 12 (M, KD)	51
11. Funktionskrav för enskilda avlopp, punkt 13 (C)	52
12. Funktionskrav för enskilda avlopp, punkt 13 (KD)	52
13. Viten vid bristfälliga enskilda avlopp, punkt 14 (KD).....	53
14. Strukturkalkning, punkt 15 (SD)	53
15. Övergödning och internbelastning, punkt 17 (SD)	54
16. Övergödning och internbelastning, punkt 17 (KD)	54
17. Övergödning och internbelastning, punkt 17 (L).....	55
18. Avgiftssystem för kväve- och fosforföreningar, punkt 18 (C).....	55
19. Avgiftssystem för kväve- och fosforföreningar, punkt 18 (KD).....	56
20. Internationellt samarbete i havsfrågor, punkt 19 (SD).....	57
Särskilt yttrande	58
Mikroplast, punkt 1 (C).....	58
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	59
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	59

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mikroplast

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:699 av Heléne Björklund m.fl. (S),

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 53 och

2018/19:2887 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 1 (M)

2. Läckande vrak

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1213 av Roland Utbult (KD) och

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 26.

Reservation 2 (KD)

3. Vattendirektivet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 37 och

2018/19:1725 av Sten Bergheden (M) yrkande 2.

Reservation 3 (SD)

4. Båtbottentvätt

Riksdagen avslår motion

2018/19:535 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1.

5. Läkemedelsrening i avloppsreningsverk

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att avloppsreningsverken på sikt utrustas med teknik som reducerar läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar och att arbetet med pilotprojekt bör vidareutvecklas samt tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 29 och

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 114 och avslår motion

2018/19:2307 av Amanda Palmstierna och Rebecka Le Moine (båda MP) yrkande 1.

6. Miljödeklaration för läkemedel

Riksdagen avslår motion

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 50.

Reservation 4 (C)

7. Fosfor i avloppsslam

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 48 och

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 11.

Reservation 5 (M, C, V, KD)

8. Säkrad tillgång på dricksvatten och ansvarsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21.1,

2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP)

yrkandena 3 och 4 samt

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 6 (M, KD)

Reservation 7 (L)

9. Förstärkt hänsyn till naturresurser

Riksdagen avslår motion

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 7.

10. Vattenskyddsområden

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP)

yrkande 2 och

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 8 (M)

11. Anslutning till va-område

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:388 av Magnus Jacobsson (KD),

2018/19:1710 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1711 av Edward Riedl (M) och

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 31, 33 och

37.

Reservation 9 (KD)

12. Ersättning för fungerande enskilt avlopp

Riksdagen avslår motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 32.

Reservation 10 (M, KD)

13. Funktionskrav för enskilda avlopp

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 52 och

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 36 och 38.

Reservation 11 (C)

Reservation 12 (KD)

14. Viten vid bristfälliga enskilda avlopp

Riksdagen avslår motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 30.

Reservation 13 (KD)

15. Strukturkalkning

Riksdagen avslår motion

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 14 (SD)

16. Toalettavfall från fritidsbåtar

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:535 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2 och

2018/19:1696 av Edward Riedl (M).

17. Övergödning och internbelastning

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 32 och

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 34.

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (KD)

Reservation 17 (L)

18. Avgiftssystem för kväve- och fosforföreningar

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 47 och

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 18.

Reservation 18 (C)

Reservation 19 (KD)

19. Internationellt samarbete i havsfrågor

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att Sverige bör driva på för att öka det internationella samarbetet för att motverka övergödning, giftiga utsläpp, nedskräpning i hav, sjöar och vattendrag samt prioritera samarbetet i havsmiljökonventionerna Oskar och Helcom och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:698 av Heléne Björklund (S),

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 46,

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 17,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 115 och

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 3 och 9
samt
avslår motion
2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 20 (SD)

Stockholm den 11 april 2019

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S), Tina Acketoft (L), Mats Nordberg (SD), Ulrika Heie (C), Staffan Eklöf (SD) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 48 yrkanden i 22 motioner från den allmänna motionstiden 2018/19. Yrkandena berör vattenvårdsfrågor inom områden som vatten- och avloppshantering, tillgången på dricksvatten, föroreningar i vatten, övergödning och internationellt samarbete för skyddet av havsmiljön. Motionsförslagen redovisas i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Föroreningar i vatten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om föroreningar i vatten av mikroplast, läckande vrak, vattendirektivet och båtbottentvätt.

Jämför reservation 1 (M), 2 (KD) och 3 (SD) samt det särskilda yttrandet (C).

Motionerna

Mikroplast

Motion 2018/19:699 av Heléne Björklund m.fl. (S) handlar om att kraftfullt och skyndsamt verka för att minska utsläpp av mikroplast. Regeringen måste enligt motionären fortsätta att verka för att stoppa spridningen av de skadliga mikroplasterna och utreda möjligheterna att minska utsläppen från främst vägar och däck samt konstgräsplaner. I kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 53 anföras att Sverige bör vara pådrivande och verka för skarpare internationella regelverk för att minska användning och spridning av mikroplaster. Enligt motionären bör EU även fasa ut mikroplaster i hygienartiklar. I kommittémotion 2018/19:2887 av 6Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6 framförs att staten och kommunerna behöver samverka för att komma till rätta med problemet med mikroplast i vatten. Kommunerna bör t.ex. göra en analys av problemets omfattning och upprätta en plan för hur dessa utsläpp ska kunna minska. Enligt motionärerna bör det finnas ett tydligt fokus på konsumentmedvetenhet och ändamålsenliga reformer.

Läckande vrak

Enligt motion 2018/19:1213 av Roland Utbult (KD) finns det för närvarande inte någon myndighet i Sverige som har det övergripande ansvaret för läckande vrak. Regeringen bör enligt motionären prioritera arbetet med att förbättra havsmiljön längs våra kuster och vidta åtgärder för att sanera miljöfarliga fartygsvrak. I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 26 framförs att ansvaret för äldre läckande vrak utan tydlig ägare behöver tydliggöras i lagstiftningen.

Vattendirektivet

I motion 2018/19:1725 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 anföras att Sverige bör arbeta för att till fullo utnyttja de möjligheter som finns enligt EU-rätten

att klassa vattendrag som kraftigt modifierat vatten. Motionären anför även att utgångspunkten vid samtliga bedömningar av småskalig vattenverksamhet bör vara att de småskaliga vattenkraftverken är samhällsviktiga verksamheter. I kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 37 yrkas att förslag till åtgärder enligt vattendirektivet måste präglas av kostnadseffektiva åtgärder och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart, konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk.

Båtbottenvätt

Motion 2018/19:535 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 handlar om att ta fram förslag för att uppmuntra bottenvätt av fritidsbåtar. Motionären anser att riksdagen bör uppmana regeringen att ta fram förslag för att förhindra användandet av bottenfärg till förmån för bottenvätt.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Mikroplast

Mikroplast är enligt Naturvårdsverket ett samlingsnamn för små plastfragment (1 nm till 5 mm). De mikroplaster som hittas i hav och i sötvatten kan ha olika ursprung. Mikroplast kan bildas oavsiktligt när plastföremål slits och plastpartiklar frigörs, eller när plastskräp successivt bryts ned till mindre och mindre bitar i naturen. Det finns också plast som från början tillverkas som små pellets eller korn. Svenska miljöinstitutet (IVL) har på Naturvårdsverkets uppdrag kartlagt möjliga källor till och spridningsvägar av mikroplaster i Sverige. Med utgångspunkt från kartläggningen har Naturvårdsverket bedömt att följande utsläppskällor primärt bör åtgärdas i Sverige:

- vägar och däck
- konstgräsplaner
- industriell produktion och hantering av primärplast
- tvätt av syntetfibrer
- båtbottnfärg
- nedskräpning.

Naturvårdsverket har bl.a. tagit fram en vägledning för att minska miljöpåverkan från konstgräsplaner. Naturvårdsverkets rekommendation är t.ex. att vidta åtgärder för att minska svinn av granulat och att utbilda planskötare för att minska negativa miljökonsekvenser i den löpande skötseln. Vid tillsynen av en konstgräsplan finns det möjlighet för tillsynsmyndigheten att, enligt 26 kap. 19 § miljöbalken, ställa krav på att verksamhetsutövaren tar fram, redovisar och uppdaterar en åtgärdsplan. Naturvårdsverket har även fått i uppdrag av regeringen att identifiera och åtgärda övriga utsläpp av mikroplaster till vattenmiljön i Sverige. I uppdraget ingår bl.a. att överväga skärpt tillsyn och dialog med berörda branscher. Uppdraget ska redovisas till Miljö- och energidepartementet senast den 31 maj 2019.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) framhöll regeringen att tillflödet av plast som hamnar i naturen måste minska, nya material i stället för plast måste tas fram och den plast som har hamnat fel måste samlas upp. De diffusa utsläppen av mikroplaster via dagvatten, konstgräsplaner, kläder och andra källor behöver enligt regeringen minskas väsentligt och kostnadseffektivt. Regeringen satsade drygt 100 miljoner kronor per år t.o.m. 2020 för att minska problemen med plast i haven och naturen. Satsningen innebar medel för att främja utveckling av ny reningsteknik, utveckling av hållbara plaster och att stärka myndigheters arbete med att begränsa spridningen av mikroplaster. Särskilda medel för städinsatser riktas till de kommuner som drabbas av omfattande nedskräpning av plastskräp på stränder, främst på grund av havsströmmarna och plastskräp från land.

Vid behandlingen av budgetpropositionen 2019 (se bet. 2018/19: MJU1) förordade utskottet en ökning av anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö med totalt 200 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Enligt utskottet har det s.k. LOVA-bidraget visat sig effektivt för att minska övergödningen, spridningen av giftiga ämnen och förlusten av biologisk mångfald. Därför ökades LOVA-bidragen med 25 miljoner kronor. Vidare var det enligt utskottet nödvändigt att förbättra det gemensamma Östersjöarbetet. Därför avsattes 50 miljoner kronor för en förstärkning av det regionala arbetet i både Östersjön och Västerhavet samt för ytterligare åtgärder mot övergödning, mikroplaster och sjöfartens miljöpåverkan. Därtill föreslogs att 100 miljoner kronor skulle avsättas för att stödja investeringar i reningsteknik, i syfte att avskilja bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster. Dessutom avsattes 25 miljoner kronor till investering i ny teknik och för medfinansiering av åtgärder för en tryggad tillgång till dricksvatten.

Regeringen beslutade i februari 2018 om ett svenskt förbud mot mikroplast i kosmetiska produkter som sköljs av eller spottas ut. Förbudet bygger på en rapport från Kemikalieinspektionen och började gälla den 1 juli 2018. De beslutade begränsningarna gäller mikroplast som tillsatts i exempelvis duschtvål eller tandkräm för att ha en skrubbande, rengörande eller polerande effekt. Produkter som köpts in i lager innan förbudet börjar gälla får fortsätta att säljas i butik fram till den 1 januari 2019. Kemikalieinspektionen har på uppdrag av regeringen även undersökt om det finns mikroplast i ytterligare kosmetiska produkter och andra kemiska produkter än de som omfattas av det kommande förbudet. Kemikalieinspektionen rekommenderar att i första hand arbeta för att ytterligare begränsningar ska införas på EU-nivå.

Januariöverenskommelsen anger att spridningen av mikroplaster ska förhindras bl.a. genom förbud mot mikroplaster i fler produkter och att en utredning om förbud mot onödiga plastartiklar ska tillsättas under 2019 med ny lagstiftning fr.o.m. den 1 januari 2022. Enligt överenskommelsen ska en avgift eller skatt på engångsartiklar införas i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2021 samt motsvarande för plastbärkassar 1 maj

2020. Sverige ska även driva på för att alla engångsplastartiklar ska fasas ut inom EU.

EU-kommissionen presenterade i december 2015 ett meddelande om cirkulär ekonomi (COM(2015) 614). Ett av de prioriterade områdena är plast. Vid miljörådet den 20 juni 2016 antogs rådsslutsatser om EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi. I slutsatserna uppmanade EU:s miljö- och klimatministrar EU-kommissionen bl.a. att vidta åtgärder för att minska utsläppen av plast i den marina miljön och att föreslå ett specifikt förbud mot mikroplastpartiklar i kosmetiska produkter. Europeiska kemikaliemyndigheten (European chemicals agency, Echa) presenterade därefter i januari 2019 ett begränsningsförslag för avsiktligt tillsatta mikroplaster i ett större antal produkter och användningar. Det föreslagna förbudet gäller t.ex. kosmetik- och hygienprodukter, rengöringsmedel, färg och ytbehandlingsprodukter, byggnadsmaterial, läkemedel samt vissa produkter med användning i jordbrukssektorn och i olje- och gasutvinning. Echa bedömer att förslaget skulle kunna minska utsläppen av mikroplaster med ca 400 000 ton under en 20-årsperiod. Enligt Echa har flera medlemsstater i likhet med Sverige redan infört liknande förbud, främst i kosmetik- och hygienartiklar som sköljs av från kroppen (s.k. rinse-off).

Den 16 januari 2018 presenterade kommissionen även en plaststrategi (COM(2018) 28). Strategin omfattar bl.a. produktdesign, återvinning samt begränsning av utsläpp och marint skräp. Kommissionen föreslår bl.a. begränsningar för tio olika typer av vanliga engångsartiklar i plast samt olika fiskeredskap. Tillsammans står dessa varor för 70 procent av det plastskräp som återfinns på stränder inom EU. Kommissionen uppmanar rådet och parlamentet att behandla lagförslaget med prioritet och välkomnar en överenskommelse före maj 2019.

I juni 2017 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare för att se över möjligheterna att minska de negativa miljöeffekterna från plast (Utredningen om hållbara plastmaterial). Betänkandet SOU 2018:84 slutredovisades i december 2018 och innehöll förslag inom fyra områden som utredningen benämnde Smartare användning, Ökad och säker materialåtervinning, Förnybar plast samt Ingen nedskräpning. Förslagen på åtgärder handlade bl.a. om att minska överdriven användning av engångsmaterial och förbättra förutsättningarna för insamling och återvinning av plast. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen har även gett ett flertal andra uppdrag som berör frågan om plast och mikroplaster:

- Havs- och vattenmyndigheten har fått i uppdrag att föreslå konkreta åtgärder för att minska plastnedskräpningens negativa effekter på miljön och bl.a. föreslå ytterligare åtgärder för att minska de negativa miljöeffekterna av nedskräpning av plastavfall. Uppdraget ska redovisas till Miljödepartementet senast den 1 maj 2019.

- Regeringen har gett Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) i uppdrag att ta fram och sprida kunskap om mikroplastutsläpp från transportsystemet. VTI ska också identifiera och utvärdera potentiellt effektiva styrmedel och åtgärder för att begränsa utsläppen. VTI ska slutredovisa uppdraget senast den 1 december 2020.
- Livsmedelsverket har fått i uppdrag att sammanställa kunskap om hälsorisker med mikropartiklar respektive nanomaterial av plast i dricksvatten, kartlägga förekomsten av sådana föroreningar i dricksvatten i Sverige samt vid behov föreslå åtgärder för att minska exponeringen (Livsmedelsverkets regleringsbrev för 2018). Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2019.
- Naturvårdsverket ska tillsammans med organisationen Håll Sverige Rent ta fram en handlingsplan för informationsinsatser till allmänheten under 2018–2020 för att minska nedskräpningen och öka kunskapen hos allmänheten om dess negativa effekter (Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2018). Informationsinsatsen bör ha ett särskilt fokus på barn och unga samt bidra till att öka allmänhetens medvetenhet om plastens effekter i haven. Naturvårdsverket ska följa upp resultat och effekter av informationsinsatserna och årligen redovisa detta i sin årsredovisning. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2021.

Läckande vrak

I proposition 2016/17:178 föreslog regeringen att Sverige skulle tillträda 2007 års internationella Nairobi konvention om avlägsnande av vrak. Regeringen lade också fram förslag till de lagändringar som behövdes till följd av tillträdet. De nya reglerna i framför allt sjölagen (1994:1009) trädde i kraft den 3 februari 2018. Förändringarna innebär att fartygets ägare ska vara skyldig att avlägsna fartygsvrak som utgör en fara för sjöfarten eller för miljön, eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med faran. Ägaren ska också svara för de kostnader som åtgärderna medför, förutom i vissa undantagsfall. När det är fråga om större fartyg ska ägaren dessutom vara skyldig att ha en ansvarsförsäkring, eller ställa en annan betryggande säkerhet, för att täcka sitt ansvar. Propositionen behandlades i betänkande 2016/17:CU18. Av detta betänkande framgår att regeringen bedömde att den inte hade underlag för att överväga utformningen av ett regelverk som har ett mer omfattande tillämpningsområde än vrakkonventionen. Regeringen uppgav att man kunde återkomma till frågan i ett annat sammanhang. Enligt uppgift från Miljödepartementet pågår för närvarande inte något arbete i Regeringskansliet angående frågan.

Enligt Havs- och vattenmyndigheten (HaV) ligger hundratals vrak längs Sveriges innehåller miljöfarliga ämnen. När dessa slutligen läcker ut sitt innehåll i den marina miljön kust som riskerar det att skada växter, djur och människor. Enligt HaV finns det för de allra flesta av de miljöfarliga vraken ingen ägare. Om fartyget har förlit före 1969 kan inte heller ansvar enligt

10 kap. miljöbalken utkrävas, eftersom det inte tillämpas på verksamheter som upphört före detta årtal. Preskriptionstiden för olje- eller bunkeroljeskada enligt sjölagen (1994:1009) har också ofta redan passerats.

Sedan 2016 har HaV ett samordnande ansvar för arbetet med undersökning och bärgning av miljöfarliga ämnen och spökgarn från fartygsvrak i svenska vatten. Enligt HaV finns det en arbetsgrupp som arbetar med riskbedömning och bärgning av olja från vrak där Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Statens maritima museer, Försvarsmakten (Marinen) och Chalmers tekniska högskola ingår. Regeringen beslutade 2018 att satsa 25 miljoner kronor om året i tio år, totalt 250 miljoner kronor, för att minska miljörisker från vrak längs Sveriges kust. Enligt regeringen kan mellan ett och tre miljöfarliga vrak saneras per år. HaV har fått uppdraget att ansvara för satsningen.

Sjöfartsverket har ansvar för sjömätningar av havsbotten för att bl.a. säkra farleder och lokalisera vrak och andra föremål som kan äventyra säkerheten för sjöfarten.

Vattendirektivet

I EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG) ställs krav vad gäller både kvalitet och kvantitet. Vattendirektivet anger principerna för en hållbar vattenpolitik i EU. Mindre än hälften av de svenska ytvatten som berörs uppfyller för närvarande de mål som anges i direktivet. Fysisk påverkan, övergödning och miljögifter är de främsta orsakerna till att målen inte nås. Frågan om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön regleras bl.a. i 5 kap. miljöbalken (1998:808) och vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Enligt 6 kap. 1 § förordningen ska vattenmyndigheterna upprätta förslag till åtgärdsprogram och fastställa dessa för vattendistriktet.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om åtgärder för att uppnå vattendirektivets mål. I betänkande 2015/16:MJU14 anförde utskottet bl.a. följande:

Utskottet anser emellertid att de samhällsekonomiska kostnaderna för genomförandet av åtgärderna bör analyseras, och därefter bör de mest kostnadseffektiva åtgärderna prioriteras. Vattenmyndigheterna bör lämna förslag på hur deras förslag ska finansieras, och kostnaderna som dessa medför bör vara tydliga. Vidare bör vattenmyndigheterna göra konsekvensanalyser av påverkan på jordbruk och vattenverksamheter samt möjligheten till jobb i hela landet i kombination med att miljömålen ska nås.

Utskottet föreslog ett tillkännagivande med denna innebörd och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:209). Regeringen prövade vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för 2017–2021 genom ett beslut den 6 oktober 2016. Beslutet innebär att vattenmyndigheterna ska fastställa åtgärdsprogrammen men att åtgärderna bl.a. inte ska vara mer långtgående än vad som krävs för att uppfylla miljökvalitetsnormerna och att ekonomiska konsekvenser av åtgärderna för myndigheter, kommuner, verksamhetsutövare och enskilda ska redovisas separat. Vikten av samverkan mellan samtliga

berörda aktörer framhålls också i beslutet. Regeringen anför även att en avvägning mellan olika samhällsintressen utgör en viktig del i bedömningen av hur åtgärder bör fördelas mellan olika typer av verksamheter, både utifrån deras påverkan på vattenmiljön och i förhållande till vilka åtgärder som är mest kostnadseffektiva.

Av 4 kap. vattenförvaltningsförordningen följer en möjlighet att förklara en vattenförekomst som konstgjord eller kraftigt modifierad, vilket innebär en lägre kravnivå i förhållande till vad som gäller enligt huvudregeln. Regeringen noterar i sitt beslut att vattenmyndigheterna har förklarat fler vattenförekomster än under den tidigare förvaltningscykeln som konstgjorda eller kraftigt modifierade. I regleringsbrevet för budgetåret 2017 fick vattenmyndigheterna även i uppdrag att se över om det finns ytterligare vattenförekomster där förutsättningarna för tillämpning av de delar av vattenförvaltningsförordningen som gäller konstgjorda eller kraftigt modifierade ytvattenförekomster är uppfyllda. Uppdraget genomförs under perioden 2017–2019, och de berörda länsstyrelserna ska senast den 28 februari varje år redovisa resultatet av den översyn de gjort under närmast föregående år. Enligt den senaste redovisningen utreds för närvarande ett tjugotal vattenförekomster och bl.a. möjligheterna att tillämpa mindre stränga krav för sådant som kan anses vara samhällsviktig verksamhet.

Regeringen har nyligen i propositionen Vattenmiljö och vattenkraft (prop. 2017/18:243) slagit fast att ”de möjligheter att ställa mindre långtgående krav som följer av EU-rätten till förmån för samhällsnyttiga verksamheter ska utnyttjas fullt ut vid t.ex. meddelande av miljö kvalitetsnormer och andra föreskrifter samt vid beslut om klassning av vattenförekomster”.

Båtbottentvätt

Båtbottenfärger som innehåller biocider ska vara godkända av Kemikalieinspektionen, och den aktiva substansen i färgen ska även godkännas på EU-nivå enligt förordning (EU) nr 528/2012. Vissa färger får enbart användas på Västkusten medan andra kan användas även utefter Östersjökusten upp till Örskär. Längre norr ut och i sötvatten får endast biocidfria färger användas. För närvarande är endast olika kopparinnehållande båtbottenfärger tillåtna, men äldre färger kan innehålla starkt miljöskadliga ämnen. Vid tvätt och skrapning av båtskrov är det därför särskilt viktigt att färgrester samlas upp och tas om hand.

HaV tog i maj 2015 fram reviderade riktlinjer för båtbottentvätt för att stödja kommunerna i tillsynsmyndigheternas arbete vid småbåtshamnar. Enligt HaV bör alla hamnar där båtar återkommande tas upp och/eller tvättas erbjuda en lösning för båtbottentvättning. Om biocidmålade båtar ska tvättas är det särskilt viktigt att tvättanläggningen möjliggör att restavfall som tvättningen genererar renas och/eller omhändertas. Länsstyrelserna kan bevilja bidrag till åtgärder som rör miljögifter kopplade till fritidsbåtar, t.ex. åtgärder för att minska utsläppen av biocider från båtbottenfärger.

Utskottets ställningstagande

Mikroplast

Utskottet noterar att ett flertal utredningar och initiativ förbättrat kunskapen om förekomst och spridning av mikroplast i svenska vatten. Naturvårdsverket har bl.a. låtit kartlägga källor och spridningsvägar för mikroplaster i Sverige. Naturvårdsverket har även inlett arbetet med att ta fram förslag på åtgärder och kommer i maj 2019 att redovisa ytterligare åtgärder för att minska utsläppen och förekomsten av mikroplaster. Utskottet välkomnar även regeringens beslut i februari 2018 om att införa ett svenskt förbud mot mikroplast i kosmetiska produkter som sköljs av eller spottas ut. Kemikalieinspektionen har även på uppdrag av regeringen undersökt om det finns mikroplast i ytterligare kosmetiska produkter och andra kemiska produkter än de som omfattas av det kommande förbudet. Enligt januariöverenskommelsen ska spridningen av mikroplaster förhindras bl.a. genom förbud mot mikroplaster i fler produkter och en utredning om förbud mot onödiga plastartiklar ska tillsättas under 2019 med ny lagstiftning fr.o.m. den 1 januari 2022. En avgift eller skatt på engångsartiklar ska även införas i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2021 samt motsvarande för plastbärkassar 1 maj 2020. Sverige ska även driva på för att alla engångsplastartiklar ska fasas ut inom EU

Utskottet noterar att Europeiska kommissionen redan har tagit flera viktiga steg i rätt riktning. Kommissionen presenterade t.ex. i december 2015 ett meddelande om cirkulär ekonomi (COM(2015) 614) där ett av de prioriterade områdena är plast. EU:s miljö- och klimatministrar har även uppmanat kommissionen att vidta åtgärder för att minska utsläppen av plast i den marina miljön och att föreslå ett specifikt förbud mot mikroplastpartiklar i kosmetiska produkter, vilket beräknas kunna minska utsläppen av mikroplaster med ca 400 000 ton under en 20-årsperiod. Kommissionen presenterade även i januari 2018 en plaststrategi (COM(2018) 28) som omfattar bl.a. produktdesign, återvinning samt begränsning av utsläpp och marint skräp. Kommissionen föreslår begränsningar för tio olika typer av vanliga engångsartiklar i plast samt olika fiskeredskap. Kommissionen uppmanar rådet och parlamentet att behandla lagförslaget med prioritet och välkomnar en överenskommelse före maj 2019.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2019 förordade utskottet även en ökning av anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö med totalt 200 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Dessutom rekommenderade utskottet en ökning av LOVA-bidragen med 25 miljoner kronor samt en förstärkning av det regionala arbetet i både Östersjön och Västerhavet med 50 miljoner kronor för ytterligare åtgärder mot övergödning, mikroplaster och sjöfartens miljöpåverkan. Vidare föreslogs att 100 miljoner kronor skulle avsättas för att stödja investeringar i reningsteknik, i syfte att avskilja bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster.

Utskottet anser därmed att arbetet för att minska mängden utsläpp och förekomst av mikroplaster redan är högt prioriterat, både nationellt och på EU-nivå. Det pågår ett intensivt arbete med att ta fram ett förbättrat kunskapsunderlag, och betydande resurser har även avsatts för att ta fram förslag på lämpliga åtgärder. Med anledning av det arbete som pågår och det arbete som planeras anser utskottet att motionerna 2018/19:699 (S), 2018/19:2426 (C) yrkande 53 och 2018/19:2887 (M) yrkande 6 kan lämnas utan åtgärd.

Läckande vrak

Befintligt regelverk innebär att ett fartygs ägare är skyldig att avlägsna fartygsvrak som utgör en fara för sjöfarten eller för miljön, eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med faran. Ägaren svarar också för de kostnader som åtgärderna medför, och är ofta skyldig att ha en ansvarsförsäkring, eller ställa en annan betryggande säkerhet, för att täcka sitt ansvar. Utskottet noterar att ansvarsfrågan därmed är säkerställd för nyligen förlista fartyg. Utskottet har förståelse för att regeringen bedömt att den inte hade underlag för att överväga utformningen av ett regelverk som har ett mer omfattande tillämpningsområde än Nairobi konventionen om avlägsnande av vrak. Utskottet välkomnar att Havs- och vattenmyndigheten fr.o.m. 2016 har ett samordnande ansvar för arbetet med undersökning och bärgning av miljöfarliga ämnen och spökgarn från äldre fartygsvrak i svenska vatten. Regeringen beslutade 2018 att satsa 25 miljoner kronor om året i tio år, totalt 250 miljoner kronor, för att minska miljörisken från vrak längs Sveriges kust. Sjöfartsverket har även sedan tidigare ansvar för sjömätningar av havsbotten för att bl.a. säkra farleder och lokalisera vrak och andra föremål som kan äventyra säkerheten för sjöfarten.

Utskottet anser därmed att arbetet med att undanröja risker för utsläpp från läckande vrak är väl tillgodosett och att motionerna 2018/19:1213 (KD) och 2018/19:2726 (KD) yrkande 26 kan lämnas utan åtgärd.

Vattendirektivet

EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG) anger principerna för en hållbar vattenpolitik i EU. Mindre än hälften av de svenska ytvatten som berörs uppfyller för närvarande de mål som anges i direktivet. Utskottet vill därmed understryka betydelsen av vattenmyndigheternas arbete att upprätta förslag till åtgärdsprogram och fastställa dessa för vattendistrikten. Utskottet har tidigare behandlat frågan om åtgärder för att uppnå vattendirektivets mål, och i betänkande 2015/16:MJU14 anförde utskottet bl.a. att de samhällsekonomiska kostnaderna för genomförandet bör analyseras, och att man därefter bör prioritera de mest kostnadseffektiva åtgärderna. Utskottet ansåg vidare att vattenmyndigheterna bör göra konsekvensanalyser av påverkan på jordbruk och vattenverksamheter samt möjligheten till jobb i hela landet i kombination med att miljömålen ska nås.

Regeringen har även prövat åtgärdsprogrammen för 2017–2021 i enlighet med denna inriktning och den 6 oktober 2016 beslutade regeringen att vattenmyndigheterna ska fastställa åtgärdsprogrammen men att åtgärderna inte ska vara mer långtgående än vad som krävs för att uppfylla miljö kvalitetsnormerna och att ekonomiska konsekvenser av åtgärderna ska framgå. Enligt beslutet ska en avvägning mellan olika samhällsintressen utgöra en viktig del i bedömningen. Vikten av samverkan mellan samtliga berörda aktörer framhålls också i beslutet. Regeringen noterar i sitt beslut att vattenmyndigheterna har förklarat fler vattenförekomster än under den tidigare förvaltningscykeln som konstgjorda eller kraftigt modifierade. I regleringsbrevet för budgetåret 2017 fick vattenmyndigheterna även i uppdrag att se över om det finns ytterligare vattenförekomster där förutsättningarna för tillämpning av de delar av vattenförvaltningsförordningen som gäller konstgjorda eller kraftigt modifierade ytvattenförekomster är uppfyllda. Regeringen har även i propositionen Vattenmiljö och vattenkraft (prop. 2017/18:243) slagit fast att möjligheterna att ställa mindre långtgående krav till förmån för samhällsnyttiga verksamheter ska nyttjas fullt ut. Utskottet anser därmed att vattenmyndigheterna har ett tydligt uppdrag att göra en lämplig avvägning mellan målet att uppnå en hållbar vattenförvaltning och tillgodose andra samhällsnyttiga ändamål. Enligt utskottet får därför syftet med motionerna 2018/19:1287 (SD) yrkande 37 och 2018/19:1725 (M) yrkande 2 anses tillgodosett och de kan därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Båtbottentvätt

Utskottet välkomnar att lagstiftningen om biocider i båtbottenfärger omfattar möjligheter att göra en avvägning mellan behovet av effektiva produkter och den varierande graden av känslighet som förekommer i olika havs- och vattenområden. Utefter stora delar av den svenska kusten är det därmed inte tillåtet att använda färger som innehåller biocider, och i andra områden får endast vissa produkter användas. Utskottet anser att anläggningar för båtbottentvätt kan vara ett värdefullt alternativ till att använda färger som innehåller biocider. Utskottet välkomnar därför att Havs- och vattenmyndigheten tagit fram reviderade riktlinjer för båtbottentvätt för att stödja kommunerna i tillsynsmyndigheternas arbete vid småbåtshamnar. Utskottet noterar även att det är särskilt viktigt att tvättanläggningen möjliggör en lämplig hantering av det restavfall som tvättningen genererar. Länsstyrelserna kan även bevilja bidrag till åtgärder som rör miljögifter kopplade till fritidsbåtar, t.ex. åtgärder för att minska utsläppen av biocider från båtbottenfärger. Utskottet anser därmed att motion 2018/19:535 (SD) yrkande 1 kan lämnas utan åtgärd.

Vattenrening

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om att avloppsreningsverken på sikt bör utrustas med teknik som reducerar läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar och att arbetet med pilotprojekt bör vidareutvecklas. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om mål för antalet reningsverk med avancerad reningsteknik.

Jämför reservation 4 (C) och 5 (M, C, V, KD).

Motioner

Läkemedelsrening i avloppsreningsverk

Motion 2018/19:2307 av Amanda Palmstierna och Rebecka Le Moine (båda MP) yrkande 1 handlar om utökad läkemedelsrening i reningsverk. Motionärerna föreslår att de största reningsverken ska ha läkemedelsrening 2025 och att de 50 mest angelägna reningsverken ska ha det 2030. Även kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 29 rör avancerade reningsmetoder i avloppsreningsverk. Motionärerna vill att avloppsreningsverk ska utrustas med avancerade reningsmetoder som klarar av att reducera läkemedelsrester och andra föroreningar som reningsverken inte är kapabla att rena med nuvarande processer. Detta kan exempelvis göras genom pilotprojekt runt om i landet. På liknande sätt yrkas i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 114 att det bör ses över hur satsningar på investeringsstöd för avancerad vattenreningsteknik kan genomföras för att minska utsläppen av bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster i hav, sjöar och vattendrag.

Miljödeklaration för läkemedel

Kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 50 handlar om att skärpa arbetet med läkemedels miljöpåverkan. Motionärerna anför att det bör finnas en synlig miljömärkning på läkemedel så att konsumenten kan göra ett aktivt val på apoteket eller i affären. Märkningen bör inkludera miljökrav på tillverkning och distribution. Enligt motionärerna ska läkemedel även kunna omprövas med hänsyn till nya forskningsrön om effekter på miljön.

Fosfor i avloppsslam

I kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 48 anföras att det bör införas ett nationellt etappmål om återföring av fosfor. I motionen anföras att flera svenska företag kommit långt i utvecklingen av olika tekniker där fosfor kan återvinnas från reningsverkens slam. För att komma vidare behövs enligt motionärerna ett etappmål för återföring av fosfor. På

liknande sätt anförs i kommittémotion 2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 11 att det bör införas ett långsiktigt nationellt mål för fosforåterföring från reningsverken. Enligt motionärerna behövs investeringar i ny reningsteknik för att säkerställa att avloppsslammet inte innehåller miljöfarliga ämnen, och hårdare krav på de kommunala avloppsreningsverken, t.ex. i fråga om återföring av fosfor, är avgörande för att få till investeringar i sådan teknik.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Läkemedelsrening i avloppsreningsverk

Regeringen avsatte 2014 sammanlagt 32 miljoner kronor under fyra år (2014–2017) för att utveckla avancerad rening för att bl.a. minska mängden läkemedelsrester i avloppsvatten. Havs- och vattenmyndigheten fördelade medlen mellan ett flertal forskningsprojekt med syfte att utveckla reningmetoder för att rena avloppsvatten från läkemedel och andra miljöfarliga kemikalier från reningsverk. Projekten omfattade både mindre och större reningsverk, och olika behandlingstekniker har prövats, t.ex. behandling av avloppsvatten med ozon och aktivt kol. I budgeten för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) gjorde regeringen vidare en särskild satsning på avancerad avloppsrening bl.a. för att begränsa utsläppen av läkemedelsrester till vattenmiljön. Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2019 (bet. 2018/19: MJU1) förordade utskottet en ökning av anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö med totalt 200 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Regeringen gav även den 31 maj 2018 Läkemedelsverket i uppdrag att inrätta och ansvara för ett kunskapscentrum för läkemedel i miljön. Enligt Läkemedelsverkets verksamhetsplan för kunskapscentrumet är främst tre fokusområden aktuella, nämligen att

- stärka kunskapen om potentiellt miljöpåverkande läkemedelssubstanser
- stärka kunskapen om hållbar tillverkning
- verka för att kriterier för miljöhänsyn utvecklas och används.

Naturvårdsverket redovisade i april 2017 ett regeringsuppdrag att utreda förutsättningarna för att använda avancerad rening för att avskilja läkemedelsrester från avloppsvatten (rapport 6766). Avloppsreningsverken är enligt rapporten vanligen inte utrustade för att bryta ned rester av läkemedel. Läkemedelsrester med miljöfarliga egenskaper passerar därför i hög utsträckning opåverkade genom avloppsreningsverken, och Naturvårdsverket anser att det finns ett behov av att införa avancerad rening vid avloppsreningsverk för att minska potentiella risker. Enligt Naturvårdsverket varierar emellertid behovet av att införa avancerad rening av läkemedelsrester vid olika avloppsreningsverk. Naturvårdsverket föreslår därför att man fortsätter att utreda var behovet är störst, vilka avloppsreningsverk som bör prioriteras och vilka styrmedel som är effektivast.

Riksdagen tillkännagav i mars 2018 för regeringen att den bör främja utvecklingen av avancerad vattenrening och utreda om det på sikt bör införas krav på avancerad vattenrening vid de reningsverk där sådana krav ger störst miljönytta (bet. 2017/18:MJU11 punkt 7). Regeringen planerar för närvarande ingen ny utredning med anledning av detta tillkännagivande men regeringen avser enligt skrivelse 2018/19:75 att återkomma i frågan när resultatet från pågående satsningar har kommit in. Regeringen hänvisar bl.a. till Naturvårdsverkets regeringsuppdrag om tillgängliga tekniker för avancerad rening. Genom att avsätta medel för att stimulera införandet av dessa tekniker på avloppsreningsverk bedömer regeringen att utvecklingen kan gå snabbare än vad den annars skulle göra utan dessa medel. Naturvårdsverket har genom förordningen (2018:495) om bidrag för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester möjlighet att betala ut medel till sådana investeringar.

Miljödeklaration för läkemedel

EU-kommissionen publicerade den 11 mars 2019 en strategi om läkemedel i miljön i formen av ett meddelande (COM(2019) 128 final). Vad gäller utsläpp från tillverkning av läkemedel avser kommissionen att genom dialog och samarbete uppmuntra åtgärder i tredjeländer där utsläpp av läkemedel från tillverkning och andra källor misstänks bidra till den globala spridningen av antimikrobiell resistens. Rådet och Europaparlamentet enades i november 2018 om nya regler för veterinärmedicinska läkemedel. De nya bestämmelserna begränsar t.ex. användningen av antibiotika för djur som ännu inte är sjuka och reserverar vissa viktiga antimikrobiella medel för behandling av vissa infektioner hos människor. Substanser som utgör en speciell miljörisk genom att de är s.k. PBT-ämnen (persistenta, bioackumulerande och toxiska ämnen) kommer också bara att få ingå i veterinärläkemedel under vissa speciella omständigheter. Enligt uppgifter från Läkemedelsverket ska tre olika områden utredas vidare:

- ett system för sammanställning av miljöegenskaperna hos de substanser som ingår i veterinärläkemedel
- en granskning av de substanser som ingår i veterinärläkemedel i förhållande till EU:s miljölagstiftning
- åtgärder för att förhindra eller minimera utsläpp av aktiva substanser i miljön vid tillverkning.

Regeringen avser enligt budgetpropositionen 2019 (utg.omr. 9) att fortsätta verka för ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning. Läkemedelsverket har som ansvarig myndighet ett uppdrag att bidra till arbetet för ökad miljöhänsyn i läkemedelslagstiftningen inom EU och internationellt. Läkemedelsverket konstaterar i sin delredovisning av regeringsuppdraget Läkemedel i miljön att det nuvarande EU-regelverket för humanläkemedel inte ger någon möjlighet att beakta miljöhänsyn i samband med tillståndsgivningen. Enligt uppgifter från Läkemedelsverket diskuteras

möjligheten att uppdatera EU-lagstiftningen för humanläkemedel, men det finns inga konkreta planer på detta ännu.

Vad gäller möjligheterna till en synlig miljömärkning på läkemedel anger 25 § Läkemedelsverkets föreskrifter om märkning och bipacksedlar för läkemedel (LVFS 2005:11) om symboler och bildframställningar att märkningen på den yttre förpackningen, läkemedelsbehållaren eller bipacksedeln inte får omfatta upplysningar, symboler eller bildframställningar som har ett reklamässigt innehåll. Det görs undantag för att ange logotyp för innehavaren av försäljningstillstånd. Den yttre förpackningen och bipacksedeln får dock innehålla symboler eller bildframställningar som är avsedda att förtydliga viss information som avses i 2, 13, 17 och 23 §§ samma föreskrift, och annan information som är förenlig med sammanfattningen av produktens egenskaper och som är till nytta för patienten.

Fosfor i avloppsslam

Enligt regeringen bör spridning av avloppsslam fasas ut och ersättas av tekniker där fosfor återvinns utan att miljö- och hälsoskadliga ämnen sprids. Regeringen tillsatte därför i juli 2018 en särskild utredare som ska föreslå hur ett krav på utvinning av fosfor ur avloppsslam och ett förbud mot att sprida avloppsslam bör utformas. Enligt utredningsdirektivet (dir. 2018:67) är målsättningen att fosfor ska återvinnas på ett giftfritt och säkert vis från avloppsslam. Enligt regeringen sprids mellan 25 och 30 procent av avloppsslammet på jordbruksmark. Det innebär att ca 70 procent av slammet används på ett sätt som gör att fosforinnehållet inte tas till vara. Utredningens förslag får enligt utredningsdirektivet inte hindra utvinning av biogas från avloppsslam genom rötning.

Utredaren ska redogöra för den tekniska utvecklingen vad gäller behandling av avloppsslam och utreda om det behövs ett etablerings- eller investeringsstöd för de tekniska lösningar som krävs för att återvinna fosfor ur avloppsslam. Utredaren ska även föreslå hur ett fortsatt uppströmsarbete för att minska utsläpp nära källan kan säkerställas sedan ett förbud mot spridning av avloppsslam har införts. Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2019.

Utskottets ställningstagande

Läkemedelsrening i avloppsreningsverk

Utskottet välkomnar att regeringen avsatt sammanlagt 32 miljoner kronor under fyra år (2014–2017) för att utveckla avancerad rening för att bl.a. minska mängden läkemedelsrester i avloppsvatten. Utskottet ser även positivt på att Läkemedelsverket fått i uppdrag att förbereda för att inrätta ett kunskapscentrum för läkemedel i miljön bl.a. med uppgiften att stärka kunskapen om potentiellt miljöpåverkande läkemedelssubstanser och verka för att kriterier för miljöhänsyn utvecklas och används. Utskottet vill betona

vikten av att avloppsreningsverken på sikt utrustas med teknik som reducerar läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar som avloppsreningsverken med nuvarande teknik inte är kapabla att hantera. Omställningen har påbörjats i några kommuner, men för att öka takten krävs investeringar i avancerad vattenrening samt ytterligare forskning, innovation och utveckling.

Utskottet välkomnar regeringens beslut att ge Naturvårdsverket möjlighet att fram till 2020 betala ut medel till sådana investeringar men anser att arbetet med pilotprojekt bör vidareutvecklas. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det anförda och tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:2726 (KD) yrkande 29 och 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 114. Motion 2018/19:2307 (MP) yrkande 1 avstyrks.

Miljödeklaration för läkemedel

Utskottet välkomnar att regeringen, enligt budgetpropositionen för 2019, avser att fortsätta verka för ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och att Läkemedelsverket som ansvarig myndighet har ett uppdrag att bidra till arbetet för ökad miljöhänsyn i läkemedelslagstiftningen inom EU och internationellt. Utskottet har samtidigt förståelse för att det med det nuvarande EU-regelverket för humanläkemedel saknas utrymme att beakta miljöhänsyn i samband med tillståndsgivningen. Utskottet anser att det därför är glädjande att kommissionen i sitt meddelande från mars 2019 publicerat en strategi om läkemedel i miljön (COM(2019) 128 final) och att kommissionen genom dialog och samarbete avser att uppmuntra åtgärder i tredjeländer för att minska utsläpp av läkemedel vid tillverkningen. Utskottet välkomnar även att de nya reglerna om veterinärläkemedel från november 2018 innebär väsentliga förbättringar vad gäller regler för veterinärmedicinens miljöegenskaper. Enligt utskottet är det särskilt glädjande att substanser som utgör en speciell miljörisk genom att de är PBT-ämnen bara får ingå i veterinärläkemedel under vissa speciella omständigheter. Utskottet noterar även att reglerna för vad som får märkas på läkemedelsförpackningen är restriktiva. Utskottet välkomnar de frivilliga initiativ som förekommer inom apoteksbranschen för miljöcertifiering av läkemedelstillverkare samt tillhandahållande av miljöinformation där så är möjligt. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2018/19:2426 (C) yrkande 50 avslås.

Fosfor i avloppsslam

Utskottet välkomnar att regeringen i juli 2018 tillsatte en särskild utredare som ska föreslå hur ett krav på utvinning av fosfor ur avloppsslam och ett förbud mot att sprida avloppsslam bör utformas. Enligt utredningsdirektiven är målsättningen att fosfor ska återvinnas på ett giftfritt och säkert vis från avloppsslam. Utredaren ska redogöra för den tekniska utvecklingen som skett vad gäller behandling av avloppsslam och även utreda om det behövs ett etablerings- eller investeringsstöd för de tekniska lösningar som krävs för att

återvinna fosfor ur avloppsslam. Utskottet noterar att utredningen ska presentera sitt slutbetänkande i september 2019 och anser därför att motionerna 2018/19:2426 (C) yrkande 48 och 2018/19:2891 (M) yrkande 11 med hänsyn till pågående arbete kan lämnas utan åtgärd.

Dricksvatten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om säkrad tillgång på dricksvatten och ansvarsfrågor, förstärkt hänsyn till naturresurser och vattenskyddsområden.

Jämför reservation 6 (M, KD), 7 (L) och 8 (M).

Motionerna

Säkrad tillgång på dricksvatten och ansvarsfrågor

I partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21 framför motionärerna att utsläppen i sjöar och vattendrag måste minska. Dricksvattenförsörjningen måste säkras och fler yt- och grundvattentäkter ges skydd. På liknande sätt anförs i kommittémotion 2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4 att åtgärder bör vidtas för att säkra tillgången på dricksvatten. Utgångspunkten för detta arbete bör enligt motionärerna vara Dricksvattenutredningens slutbetänkande där behovet av krisberedskap, underhåll av infrastruktur för dricksvatten, arbetet med vattenskyddsområden, statlig styrning, regionalisering och mellankommunal samverkan lyfts fram. Motion 2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 3 handlar om att klimatkonsekvenser ska utredas för dricksvattenförsörjningen. Motionärerna anför att framtidens dricksvattenförsörjning står inför stora utmaningar i form av ökade risker för bl.a. klimatförändringar i form av torka och översvämningar och att behovet av vetenskapligt grundat expertstöd är stort. I yrkande 4, samma motion, anförs att det behövs en tydligare samordning av ansvaret för dricksvattenfrågor. Tillsättningen av ett dricksvattenråd under Livsmedelsverket är enligt motionärerna ett första, men inte tillräckligt steg, för att långsiktigt säkra dricksvattnet.

Förstärkt hänsyn till naturresurser

I motion 2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 7 anförs att regeringen bör utreda och återkomma till riksdagen med förslag om en förstärkning av hänsyn till biologisk mångfald och dricksvattenförsörjningen vid större ingrepp i naturen.

Vattenskyddsområden

I motion 2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 2 anförs att det bör utredas i hur stor omfattning det ges dispenser för att sprida olika kemiska substanser i vattenskyddsområden och hur mycket kemiska substanser det handlar om årligen. Enligt motionärerna saknas tillräcklig kunskap på många områden, t.ex. om vilka verksamheter som kan orsaka förorening, vilka kemikalier som utgör fara och bör övervakas, hur faroämnen sprids i mark och når dricksvattentäkter, hur faroämnen kan upptäckas på ett tidigt stadium genom avancerade analyser, hur dricksvattnet kan renas från faroämnen och hur en riskanalys för ett vattentäktsområde ska genomföras på bästa sätt. Kommittémotion 2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 5 handlar om att vattenskyddsområden bör kunna utformas på olika sätt för att bättre ta hänsyn till lokala förutsättningar. Motionärerna anser att regeringen bör vidta åtgärder så att vattenskyddsområden kan utformas på olika sätt för att bättre ta hänsyn till lokala förutsättningar och risker.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Säkrad tillgång på dricksvatten och ansvarsfrågor

Dricksvattenutredningens slutbetänkande En trygg dricksvattenförsörjning – bakgrund, överväganden och förslag (SOU 2016:32) presenterade ett flertal förslag som bl.a. avsåg att tydliggöra vilka krav som bör gå att ställa på kommuner och andra aktörer. Utredningen föreslog även förbättrad samordning och kunskapsöverföring mellan statliga myndigheter. Utredningen föreslog t.ex. att en skyldighet införs för kommunen att tillvarata möjligheterna att samverka med andra kommuner, genom reglering i vattentjänstlagen. Utredningen lämnade även i juni 2015 ett särskilt delbetänkande, Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning (SOU 2015:51). Enligt Livsmedelsverket slog utredningen fast att det framtida klimatet kommer att innebära ett antal ökade risker, som i sin tur kommer att innebära stora utmaningar för dricksvattenproducenterna. Med anledning av dessa farhågor har Livsmedelsverket 2019 publicerat en särskild handbok för klimatanpassad dricksvattenförsörjning. Målgruppen är både allmänna och enskilda dricksvattenproducenter, och handboken är ämnad för alla som vill ha stöd för att jobba med klimatanpassning av dricksvattenförsörjning och tips om hur och var man kan hitta underlag som behövs i det arbetet.

Regeringen har efter remittering av Dricksvattenutredningens betänkande även remitterat förslag om ändringar i livsmedelslagen (2006:804) och i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster till Lagrådet. I ett svar i juni 2018 från landsbygdsminister Sven-Erik Bucht på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:1181) uppgav han att regeringen i nuläget bestämt sig för att inte gå vidare med den proposition om dricksvatten som var planerad under våren 2018. Enligt

uppgifter från Miljödepartementet finns det behov av ytterligare faktaunderlag för att kunna återkomma i frågan.

Livsmedelsverket har nationellt samordningsansvar för dricksvatten i Sverige, och sedan 2010 finns även ett nationellt nätverk för dricksvatten. Syftet med nätverket är enligt Livsmedelsverket att skapa helhetssyn på dricksvattenområdet, och genom samarbete och samordning av insatser ska nätverket bidra till bra och säkert dricksvatten i dag och i framtiden. Nätverkets vision är att Sveriges befolkning har tillgång till dricksvatten av tillräcklig kvantitet och god kvalitet i en föränderlig värld. Övriga medlemmar är Boverket, Folkhälsomyndigheten. Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna och vattenmyndigheterna, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Svenskt Vatten och Sveriges Kommuner och Landsting. Även andra myndigheter och organisationer är aktiva i olika arbetsgrupper. Till nätverket finns en styrgrupp som representeras av generaldirektörer eller motsvarande från de olika nätverksorganisationerna. Nätverkets arbete leds av en koordineringsgrupp. Därutöver finns fyra arbetsgrupper. Enligt Livsmedelsverket arbetar nätverket bl.a. utifrån en medvetenhet om att klimatförändringar, med ökad nederbörd, översvämningar, varmare vatten och sämre råvatten, innebär stora utmaningar för att säkra tillgången på bra dricksvatten.

Dricksvattenutredningen föreslog även att det skulle inrättas ett nationellt dricksvattenråd vid Livsmedelsverket som stöd för ett strategiarbete och breddat samordningsuppdrag kring dricksvattenfrågor. Regeringen beslutade i februari 2018 att ge Livsmedelsverket i uppdrag att inleda arbetet med att inrätta ett nationellt dricksvattenråd. Livsmedelsverket presenterade den 26 november 2018 ett förslag till utformning och verksamhet för rådet. Enligt Livsmedelsverket ska rådet ledas av generaldirektören för Livsmedelsverket och i rådet ska Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Folkhälsomyndigheten, Kemikalieinspektionen, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Trafikverket och en länsstyrelserepresentant ingå. Sveriges Kommuner och Landsting samt två företrädare för kommuner bör också ingå enligt Livsmedelsverket. Livsmedelsverket föreslår vidare att rådet i sitt arbete utgår från de utmaningar som identifierats i betänkandet En trygg dricksvattenförsörjning, men rådet ska även ha förmåga att omhänderta nya frågeställningar inom sitt ansvarsområde. Enligt Livsmedelsverket bör ett kansli för rådet inrättas på Livsmedelsverket. Enligt uppgifter från Näringsdepartementet bereds förslagen för närvarande i Regeringskansliet.

Klimatanpassningsutredningen redovisade sitt betänkande Vem har ansvaret? (SOU 2017:42) i maj 2017. I uppdraget ingick att analysera hur ansvaret fördelas mellan staten, landstingen, kommunerna och enskilda för att anpassa pågående och planerad markanvändning och bebyggd miljö till ett gradvis förändrat klimat. Utredaren såg också över befintlig lagstiftning och analyserade vad som kan innebära hinder och begränsningar för genomförandet av anpassningsåtgärder.

Regeringen har genomfört delar av utredningens förslag genom proposition 2017/18:163 Nationell strategi för klimatanpassning. Regeringen har bl.a. presenterat en nationell strategi för klimatanpassning i syfte att långsiktigt stärka klimatanpassningsarbetet och den nationella samordningen av detta arbete. Enligt regeringen lyfter Parisavtalet och EU:s strategi för klimatanpassning fram nationella strategier för klimatanpassning som ett centralt analytiskt instrument avsett att prioritera olika klimatåtgärder och investeringar. I enlighet med strategin beslutade regeringen i augusti 2018 att inrätta ett expertråd för klimatanpassning. Rådets uppdrag är att följa och utvärdera arbetet med klimatanpassning. Rådet ska även göra en uppdaterad klimat- och sårbarhetsanalys samt ta fram underlag inför revidering av den nationella klimatanpassningsstrategin vart femte år. Rådet ska lokaliseras till SMHI, och ledamöterna utses av regeringen för en bestämd tid.

Förstärkt hänsyn till naturresurser

Miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter kräver tillstånd enligt 9 kap. och 11 kap. miljöbalken. En specifik miljöbedömning ska göras i fråga om verksamheter och åtgärder som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och som ska tillståndsprövas. I en sådan ansökan om tillstånd ska bl.a. en miljökonsekvensbeskrivning ingå, och 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966) innehåller krav på hur denna ska vara utformad. Miljökonsekvensbeskrivningen ska identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekterna som en verksamhet eller åtgärd kan medföra på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö. Det gäller både hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön, och hushållning med material, råvaror och energi. Sedan ska en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljön göras. De uppgifter som ska finnas med i miljökonsekvensbeskrivningen ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som är rimlig med hänsyn till rådande kunskaper och bedömningsmetoder, och det som behövs för att en samlad bedömning ska kunna göras av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra.

Om verksamheten eller åtgärden kan antas påverka miljön i ett Natura 2000-område ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla en beskrivning av verksamhetens eller åtgärdens konsekvenser för syftet med att bevara området, en redogörelse för de alternativ som har övervägts med en motivering till varför ett visst alternativ valts samt de uppgifter som i övrigt behövs för prövningen.

Mark- och vattenområden som är av nationell betydelse kan pekas ut som riksintresse. Enligt miljöbalken ska områden som är särskilt lämpliga för anläggningar för t.ex. vattenförsörjning skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra nyttjandet av sådana anläggningar. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för att peka ut områden av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning. Det kan t.ex. röra sig om vattenverk, överföringsledningar

och områden för intag av vatten och för infiltration. Tillstånd till miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter får inte ges om inte den planerade verksamheten är förenlig med miljöbalkens regelverk.

Vattenskyddsområden

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen enligt 7 kap. 21 § miljöbalken, förklaras som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas som vattentäkt. För att tillgodose syftet med området ska länsstyrelsen eller kommunen, i enlighet med 7 kap. 22 § MB, meddela föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter. Om det behövs kan även länsstyrelsen eller kommunen, med stöd av 7 kap. 30 § MB, meddela ordningsföreskrifter för allmänheten om rätten att färdas och vistas inom ett område. De restriktioner som meddelas inom området får inte gå längre än vad som behövs enligt 7 kap. 25 § MB. Grundregeln är att den myndighet som beslutar om att inrätta ett vattenskyddsområde också har tillsynsansvar för att föreskrifter inom området följs. Länsstyrelsen har dock möjlighet att överlåta tillsynen till en kommunal nämnd om kommunfullmäktige beslutar om att begära detta (1 kap 18 § miljötillsynsförordningen).

Enligt 6 kap. 1 § Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel (NFS 2015:2) är det förbjudet att utan särskilt tillstånd yrkesmässigt använda växtskyddsmedel utomhus inom de delar av ett vattenskyddsområde som betecknas som vattentäktzon, primär (inre) skyddszon och sekundär (yttre) skyddszon. Om ett vattenskyddsområde inte har indelats i zoner gäller förbudet mot användning utan tillstånd enligt första stycket inom hela vattenskyddsområdet. Den generella tillståndsplikten för användning av växtskyddsmedel i vattenskyddsområden enligt NFS 2015:2 gäller emellertid inte vattenskyddsområden som har inrättats efter den 1 januari 2018 eller om skyddsföreskrifterna har ändrats efter den 1 januari 2018. För dessa områden ska det göras en bedömning på lokal nivå huruvida det finns behov av tillståndsplikt för användning av växtskyddsmedel. De förändrade reglerna kommer därmed innebära en successiv utfasning av den generella tillståndsplikten allteftersom vattenskyddsområdena ses över. Under 2015 beslutade Havs- och vattenmyndigheten att ge ett uppdrag till Kompetenscentrum för kemiska bekämpningsmedel (CKB) vid SLU att utreda förutsättningarna för att identifiera en tröskel där man med god säkerhetsmarginal kan säga att risken för att råvattnet ska påverkas av växtskyddsmedel är låg. Enligt CKB:s rapport 2018:1 antyder analysen att en skyddsnivå på över 99 procent gentemot dricksvattengränsvärdet 0,1 µg/l bör kunna bibehållas för vissa områden även om behovet av tillståndsprövning skulle tas bort. Det gäller enligt rapporten för grundvattentäkter där andelen åkermark i vattenskyddsområdet är lägre än 15 procent.

Vad gäller inrättande av skyddsföreskrifter för vattenskyddsområden bör dessa enligt Naturvårdsverkets allmänna råd om vattenskyddsområden

utformas så att de säkerställer ett tillräckligt skydd på både kort och lång sikt, dvs. i ett flergenerationsperspektiv och anpassas efter lokala förhållanden och efter skyddsbehovet.

Utskottets ställningstagande

Säkrad tillgång på dricksvatten och ansvarsfrågor

Utskottet välkomnar regeringens beslut att i mars 2018 förbereda för att inrätta ett nationellt dricksvattenråd. Utskottet noterar även Livsmedelsverkets rekommendation att rådet i sitt arbete bör utgå från de utmaningar som identifierats i Dricksvattenutredningens betänkande, men även ha förmåga att omhänderta nya frågeställningar inom sitt ansvarsområde. Utskottet välkomnar även att regeringen genomfört delar av utredningens förslag genom att bl.a. presentera en nationell strategi för klimatanpassning i syfte att långsiktigt stärka klimatanpassningsarbetet och den nationella samordningen av detta arbete. I enlighet med strategin beslutade regeringen i augusti 2018 att inrätta ett expertråd för klimatanpassning med uppdrag att följa och utvärdera arbetet med klimatanpassning. Rådet ska även göra en uppdaterad klimat- och sårbarhetsanalys samt ta fram underlag inför revidering av den nationella klimatanpassningsstrategin vart femte år. Livsmedelsverket har även 2019 publicerat en särskild handbok för klimatanpassad dricksvattenförsörjning som riktar sig till både allmänna och enskilda dricksvattenproducenter. Utskottet noterar vidare att regeringen bestämt sig för att inte gå vidare med övriga förslag från Dricksvattenutredningen i avvaktan på ytterligare faktaunderlag. Utskottet har förståelse för det behovet och ser fram emot kommande initiativ från regeringen i frågor som avser nationell samordning och säkrad tillgång på dricksvatten. Med hänsyn till pågående arbete anser utskottet att motionerna 2018/19:2255 (L) yrkande 21, 2018/19:2316 (MP) yrkandena 3 och 4 och 2018/19:2885 (M) yrkande 4 kan lämnas utan åtgärd.

Förstärkt hänsyn till naturresurser

Utskottet konstaterar att reglerna för prövning av mer omfattande miljöfarliga verksamheter kräver en specifik miljökonsekvensbeskrivning som ska identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekterna som en verksamhet eller åtgärd kan ha på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö. De uppgifter som ska finnas med ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för att kunna göra en samlad bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra. Mark- och vattenområden som är av nationell betydelse kan pekas ut som riksintresse. Enligt miljöbalken ska områden som är särskilt lämpliga för anläggningar för t.ex. vattenförsörjning skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra nyttjandet av sådana anläggningar. Tillstånd till miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter får inte ges om inte den

planerade verksamheten är förenlig med miljöbalkens regelverk. Med anledning av att det finns ett regelverk på området som tillgodoser vad som efterfrågas i motion 2018/19:2332 (MP) yrkande 7 så bedömer utskottet att yrkandet kan avstyrkas.

Vattenskyddsområden

Utskottet noterar att länsstyrelsen eller kommunen enligt 7 kap. 21 § miljöbalken har rätt att förklara ett mark- eller vattenområde som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång, som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas som vattentäkt. För att tillgodose syftet med området ska länsstyrelsen eller kommunen, i enlighet med 7 kap. 22 § miljöbalken, meddela föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter. De restriktioner som meddelas inom området får emellertid inte gå längre än vad som behövs, och hänsyn ska tas även till enskilda intressen. Länsstyrelsen eller kommunen får även meddela dispens från föreskrifterna om det finns särskilda skäl. Utskottet noterar vidare att den tidigare generella tillståndsplikten för användning av växtskyddsmedel i vattenskyddsområden inte gäller vattenskyddsområden som har inrättats efter den 1 januari 2018 eller om skyddsföreskrifterna har ändrats efter detta datum. För dessa områden ska en bedömning göras på lokal nivå om det finns behov av tillståndsplikt för användning av växtskyddsmedel. De förändrade reglerna kommer därmed innebära en successiv utfasning av den generella tillståndsplikten allteftersom vattenskyddsområdena ses över. Utskottet har förståelse för behovet av att inrätta vattenskyddsområden med en hög skyddsnivå i de fall det är motiverat för att säkra tillgången på dricksvatten av god kvalitet. Utskottet noterar även att regelverket för inrättande av vattenskyddsområden kräver att de restriktioner som meddelas inom området inte får gå längre än vad som behövs för att uppnå avsedd skyddsnivå och att föreskrifterna även ska ta hänsyn till enskilda intressen. Utskottet menar att reglerna för inrättandet av vattenskyddsområden redan i dag innehåller ett avsevärt mått av flexibilitet och även förutsätter god kännedom om vilka verksamheter som kan hota den aktuella vattentäkten, såsom eventuell användning av växtskyddsmedel eller biocider. Motionerna 2018/19:2316 (MP) yrkande 2 och 2018/19:2885 (M) yrkande 5 kan mot denna bakgrund lämnas utan åtgärd.

Enskilda avlopp

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regler för anslutning till va-område, ersättning för fungerande enskilt avlopp, funktionskrav för enskilda avlopp samt viten vid bristfälliga enskilda avlopp.

Jämför reservation 9 (KD), 10 (M, KD), 11 (C), 12 (KD) och 13 (KD).

Motionerna

Anslutning till va-område

I motion 2018/19:388 av Magnus Jacobsson (KD) anförs att den myndighet som vill påtvinga en enskild medborgare en miljöåtgärd måste visa att det finns ett faktiskt problem samt att åtgärden leder till en faktisk nytta. Enligt motionären ska det också vara möjligt för en enskild fastighetsägare att avstå ifrån att ansluta sig till ett va-område om det inte finns en faktisk miljönytta med att den enskilda fastigheten förs in i området. Även i motion 2018/19:1710 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 anförs att det inte är rimligt att en enskild fastighetsägare tvingas ansluta sig till det kommunala avloppet om fastigheten har en egen fungerande avloppslösning. Enligt yrkande 2, samma motion, bör ett krav införas på kommunerna om att genomföra en miljö- och kostnadsberäkning för det berörda avloppssystemet före beslut om att tvinga enskilda fastighetsägare att bygga enskilda avlopp på landsbygden. På liknande sätt anför Edward Riedl (M) i motion 2018/19:1711 att det inte är rimligt att tvångsansluta enskilda villaägare till kommunalt va till kostnader på flera hundra tusentals kronor mot deras vilja, särskilt om det finns billigare lösningar eller om det inte finns påvisat läckage. Enligt motionären ska miljönytta alltid stå i proportion till vad det kostar.

I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 31 anförs att enskilda avlopp i samlad bebyggelse ska kunna föreläggas att uppgraderas så att de uppfyller miljö- och hälsokraven, utan att detta medför en skyldighet för kommunen att ordna kommunalt va i bebyggelsen i fråga. I yrkande 33, samma motion, anförs att den enskilde som redan har ett fungerande avlopp inte ska behöva betala anslutningsavgift till kommunen förrän avloppet verkligen har kopplats upp mot nätet. Motionärerna anför att om man senare vill ansluta sig borde anslutningsavgiften följa KPI-utvecklingen. I yrkande 37, samma motion, föreslås även att fastighetsägare med små ekonomiska resurser ska kunna subventioneras med statliga lånegarantier för att kunna installera ett godkänt avlopp.

Ersättning för fungerande enskilt avlopp

I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 32 anförs att den som har ett enskilt avlopp som uppfyller gällande miljö- och hälsokrav i normalfallet inte ska påtvingas ett kommunalt avlopp och att om detta ändå sker bör den ersättning som den enskilde får för att lösa in sitt enskilda avlopp beräknas utifrån en avskrivningstid på 20 år i stället för som i dag på 10 år.

Funktionskrav för enskilda avlopp

Enligt kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 52 bör regler för enskilda avlopp reformeras för att få större fokus på miljönytta. Enligt motionärerna behöver anläggningar med störst miljöpåverkan åtgärdas snabbt och lagstiftningen bli mer flexibel. Motionärerna vill även ha ett investeringsstöd för att öka åtgärdstakten i särskilt känsliga områden. I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 36 anförs att kravet på fosforering bör kunna sänkas från 70 till 40 procent, och för avsidens belägna hus på näringsfattiga marker borde kravet på fosforering enligt motionärerna kunna slopas helt. I yrkande 38, samma motion, anförs att en funktionskontroll bör genomföras efter 12–24 månader för nyinstallerade enskilda avlopp för att säkerställa att reningsgraden är tillfredsställande.

Viten vid bristfälliga enskilda avlopp

I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 30 anförs att det behövs incitament för kommunerna att genomföra regelbunden kontroll av enskilda avlopp. Enligt motionärerna bör därför de viten som döms ut för brister i enskilda avlopp tillfalla kommunen i stället för staten.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Anslutning till va-område

Enligt 6 § lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) är kommunerna skyldiga att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ”ordnas i ett större sammanhang, om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljö”. Av förarbetena till lagen framgår att 20–30 anslutna fastigheter ansetts utgöra ett riktvärde för bedömningen av vad som ska anses utgöra ett större sammanhang. I praxis har skyddet för hälsa och miljö i vissa fall motiverat att även färre fastigheter kan anses utgöra ett större sammanhang. Kommunen ska enligt lagen om allmänna vattentjänster bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Utskottet har tidigare konstaterat att det finns en rad aspekter kring enskilda avlopp som behöver ses över (bet. 2017/18:MJU11). Avloppsanläggningars funktion har effekter på miljön, t.ex. när det gäller minskad övergödning och giftfri miljö, men påverkar även möjligheten till byggande och dricksvattenförsörjning.

Regeringen beslutade i maj 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över kommuners skyldighet att ordna vattentjänster, samt ett antal frågor som berör små avlopp. Enligt utredningsdirektiven (2017:54) skulle utredaren bl.a. föreslå:

- hur lagen om allmänna vattentjänster kan ändras i fråga om kommunens ansvar för vatten och avlopp i ett större sammanhang, förutsatt att ett behov är identifierat
- en central tillsynsvägladande myndighet för kommuners skyldighet att tillhandahålla allmänna VA-tjänster och tillämpningen av 6 § lagen om allmänna vattentjänster
- kostnadseffektiva styrmedel som ökar åtgärdstakten för små avlopp och återvinning av näringsämnen.

Utredningen om hållbara vattentjänster förde i sitt slutbetänkande (SOU 2018:34) fram ett antal förslag i syfte att dels göra det flexiblarare för kommunerna när de ska tillämpa 6 § vattentjänstlagen, dels minska demokratiunderskottet. Utredningen föreslog bl.a. en förändring av 6 § vattentjänstlagen i syfte att göra det mer flexibelt för kommunen när och hur den ska inrätta ett verksamhetsområde för allmänt VA. Utredningen föreslog bl.a. vidare att kommunen ska ha möjlighet att utreda om det finns en möjlighet att på ett annat sätt än med en allmän VA-anläggning uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljön. Utredningens förslag är under beredning i Regeringskansliet.

Funktionskrav för fosforrening

I Havs- och vattenmyndighetens rapportering Tydligare regler för små avloppsanläggningar med tillhörande konsekvensanalys (2016-09-09) föreslås bl.a. att områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten ska pekats ut med hjälp av ett nationellt bedömningsunderlag. HaV föreslår att kravet på rening av fosfor skärps i områden med övergödningssproblem där utsläppen från små avloppsanläggningar bedöms vara betydande. Däremot skulle kravet på rening av fosfor kunna sänkas i områden där risken för påverkan är liten. Regeringen har inhämtat remissinstansernas synpunkter på HaV:s förslag. En övervägande del av remissinstanserna anser att det finns ett behov av tydligare regler för enskilda avlopp, men flera remissinstanser ser dock problem med förslagen, både vad gäller tydlighet och effektivitet. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Viten för brister i enskilda avlopp

Av förarbetena till lagen (1985:206) om viten (prop. 1984/85:96 med förslag till lag om viten m.m.) framgår att utdömt vite tillfaller staten om inte annat har föreskrivits. Vidare anges i propositionen att vitesinstitutet inte uppbärs av några statsfinansiella skäl utan syftar till att framtvinga prestationer respektive säkerställa att förbud på särskilda områden som olika myndigheter och nämnder har till specialuppgift att bevaka respekteras.

Utskottets ställningstagande

Anslutning till va-område samt ersättning för fungerande enskilt avlopp

Utskottet har tidigare konstaterat att det finns en rad aspekter kring enskilda avlopp som behöver ses över (bet. 2017/18:MJU11). Avloppsanläggningars funktion har effekter på miljön, t.ex. när det gäller övergödning och giftfri miljö, men påverkar även möjligheten till byggande och dricksvattenförsörjning. Utskottet noterar att Utredningen om hållbara vattentjänster i sitt slutbetänkande (SOU 2018:34) från maj 2018 förde fram ett antal förslag i syfte att göra kommunernas tillämpning av 6 § vattentjänstlagen mer flexibel. Utskottet noterar även utredningens förslag att kommunen ska göra en bedömning av om behovet av vattentjänster kan tillgodoses på annat sätt än via allmänt VA, med motsvarande skydd för människors hälsa och miljön. Utskottet inväntar den fortsatta beredningen av förslagen i Regeringskansliet och menar därmed att motionerna 2018/19:388 (KD), 2018/19:1710 (M) yrkandena 1 och 2, 2018/19:1711 (M) samt 2018/19:2726 (KD) yrkandena 31-33 och 37 kan lämnas utan åtgärd.

Funktionskrav för fosforrening

Utskottet välkomnar att regeringen låtit Havs- och vattenmyndigheten utreda behovet av tydligare regler för små avloppsanläggningar. Utskottet noterar att myndigheten bl.a. föreslår att kravet på rening av fosfor skärps i områden med övergödningssproblem där utsläppen från små avloppsanläggningar bedöms vara betydande. Däremot skulle kravet på rening av fosfor kunna sänkas i områden där risken för påverkan är liten. Utskottet noterar även att Havs- och vattenmyndigheten i rapporteringen för fram ett antal förslag i syfte att öka åtgärdstakten för enskilda avlopp. Myndigheten föreslår bl.a. att ett krav införs på avloppsdeklaration för små avloppsanläggningar, med intyg från ett ackrediterat kontrollorgan. Enligt utredningen föreslås även ett flertal åtgärder för att effektivisera tillsynen av enskilda avlopp samt att Havs- och vattenmyndigheten och Konsumentverket ska utveckla en nationell rådgivning om enskilda avlopp och stödja kommunerna i deras rådgivning. Utskottet inväntar den fortsatta beredningen av förslagen i Regeringskansliet och menar därmed att motionerna 2018/19:2426 (C) yrkande 52 och 2018/19:2726 (KD) yrkandena 36 och 38 kan lämnas utan åtgärd.

Viten vid bristfälliga enskilda avlopp

Utskottet noterar att syftet med att utdöma vite är att säkerställa att förbud på särskilda områden som olika myndigheter och nämnder har till specialuppgift att bevaka respekteras. Det pågår nu ett arbete i Regeringskansliet vad gäller behovet av att öka åtgärdstakten för dåligt fungerande enskilda avlopp och för att stärka kommunernas tillsyn på området. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion 2018/19:2726 (KD) yrkande 30 kan lämnas utan åtgärd.

Övergödning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om strukturkalkning, toalettavfall från fritidsbåtar, övergödning och internbelastning samt avgiftssystem för kväve- och fosforföreningar.

Jämför reservation 14 (SD), 15 (SD), 16 (KD), 17 (L), 18 (C) och 19 (KD).

Motionerna

Strukturkalkning

Kommittémotion 2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 handlar om att strukturkalkning bör lyftas fram som en åtgärd som underlättar upptag av näringsämnen för att minska läckage från jordbruk. Motionärerna ställer sig positiva till fortsatta försök med strukturkalkning, som kan minska näringsläckaget från vissa typer av jordar.

Toalettavfall från fritidsbåtar

I motion 2018/19:535 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2 anförs att förslag för att förhindra att toalettavfall dumpas i vattnet ska tas fram. Kommunerna kan t.ex. anlägga stationer där båtägare kan tömma sitt toalettavfall. På liknande sätt anförs i motion 2018/19:1696 av Edward Riedl (M) att regeringen aktivt bör arbeta för att underlätta för båtägare att följa den nya toatömningslagen. För att lagen inte ska bli tandlös och tömningen rent praktiskt ska fungera är det enligt motionären viktigt att infrastrukturen med tömningsanläggningar etableras på ett tillräckligt sätt.

Övergödning och internbelastning

Kommittémotion 2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 handlar om pilotprojekt i syfte att minska Östersjöns övergödning och syrebrist. Motionärerna yrkar på att utreda möjligheten till åtgärder till sjöss för att åtgärda effekterna av övergödningen. Enligt motionärerna kan det t.ex. röra sig om syresättning eller bortförsel av slam och/eller biomassa. Hur

forskningsmedel för området ska fördelas bör avgöras av ett råd med starkt vetenskaplig förankring. Enligt partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 32 är miljösituationen i hav och vattendrag kritisk på grund av utsläpp, övergödning och exploatering. Enligt motionärerna måste utsläppen i hav och vattendrag minska, bl.a. genom en minskad användning av handelsgödsel. I kommittémotion 2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 34 förordas fortsatt utveckling av hållbara gödningsmetoder, bl.a. via insatser som Greppa näringen.

Avgiftssystem för kväve- och fosforföreningar

Kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 47 handlar om att stärka och effektivisera det regionala samarbetet för att motverka övergödning av Östersjön. Motionärerna förordar införandet av utsläppshandel i Östersjöregionen som gör det dyrare att förorena, och som styr så att åtgärder genomförs där de är mest effektiva. Enligt motionärerna bör regeringen ta initiativ till detta i Helcom och inom ramen för det regionala EU-samarbetet. På motsvarande sätt framhålls i kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 18 ekonomiska styrmedel som ett användbart instrument i miljöpolitiken. Motionärerna förespråkar att ett system för överlåtelsebara utsläppsrätter för kväve och fosfor bör prövas för Östersjön.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Strukturkalkning

Enligt Jordbruksverkets publikation Rekommendationer för gödsling och kalkning 2019 är strukturkalkning ett sätt att förbättra och stabilisera markstrukturen på lerjordar, vilket förbättrar jordens näringshållande och vattenhållande förmåga och gör att jorden blir mer lättbearbetad. Kalkningen kan också minska fosforförlusterna från fältet. Strukturkalkning fungerar bara på lerjordar med god dränering. Om det även finns behov av att höja pH-värdet i jorden bör jorden kalkas upp till önskat pH innan strukturkalkningen. Det är möjligt att strukturkalka även om det inte finns behov av att höja pH. Det finns då en liten risk att växtnäringsämnen kan bli mindre tillgängliga direkt efter strukturkalkning på grund av det höjda pH-värdet i marken. Kalkgivan bör därför anpassas efter förhållandena på fältet.

Enligt Jordbruksverket saknas det emellertid tillräckligt med försöksunderlag för att bestämma vilken kalkgiva som är optimal med hänsyn till lerhalt och strukturkalkningens samtliga effekter. Det är därför möjligt att få ekonomiska bidrag från t.ex. Jordbruksverket för försöksverksamhet. Det finns även finansiering via LOVA-bidrag från länsstyrelserna samt andra finansiärer. SLU har sammanställt erfarenheter från olika fältförsök i publikationen Praktiska råd nr 23 2015 inom ramen för det större projektet Greppa näringen.

Toalettavfall från fritidsbåtar

Sedan den 1 april 2015 gäller utsläppsförbud för toalettavfall från fritidsbåtar i svenska vatten. Förbudet gäller alla fritidsbåtar förutom de som är K-märkta. Svenska och utländska fartyg som används för fritidsändamål och som har en bruttodräktighet under 400 m³ omfattas av utsläppsförbudet, enligt 1 kap. 1 § Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot förorening från fartyg (TSFS 2010:96). Även s.k. fritidsskepp omfattas därmed. Förbudet gäller oavsett ålder på båten med undantag för fritidsbåtar som är K-märkta av Statens maritima och transporthistoriska museer och byggda före 1965. Dessa båtar får släppa ut toalettavfall, dock minst en halv nautisk mil från närmaste land.

Enligt 2 kap. 1 § Sjöfartsverkets föreskrifter om mottagning av avfall från fritidsbåtar (SJÖFS 2001:13) ska mottagningsanordningar för avfall finnas i fritidsbåtshamnar för att tillgodose behovet av avfallslämning från de fritidsbåtar som normalt anlöper hamnen. Enligt Transportstyrelsen har drygt 320 hamnar anordningar för mottagning av toalettavfall från fritidsbåtar. Behovet av att lämna avfall ska styra omfattningen och utformningen av mottagningsanordningarna. Den som använder fritidsbåt ska på ett enkelt sätt kunna lämna ifrån sig sitt avfall. Båtägarna har möjlighet att rapportera till Transportstyrelsen om det saknas möjligheter i en hamn att lämna toalettavfallet. Transportstyrelsen inriktar sin tillsyn på att se till att fritidsbåtshamnarna har tillräckliga mottagningsmöjligheter för att ge båtägarna en reell möjlighet att följa förbudet att släppa ut toalettavfall. Enligt transportstyrelsen består tillsynen främst av granskning av avfallshanteringsplanen och förelägganden om att åtgärda eventuella brister i avfallsmottagandet. Om en hamn inte åtgärdar påtalade brister kan det bli aktuellt med vitesföreläggande.

Enligt 11 kap. 4 § Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot förorening från fartyg (TSFS 2010:96) är det förbjudet för all yrkestrafik att släppa ut toalettavfall inom svenskt sjöterritorium och den svenska ekonomiska zonen. För kryssningsfartyg och andra passagerarfartyg som färjor införs dessutom ett förbud mot utsläpp av toalettavfall på internationellt vatten i Östersjöområdet fr.o.m. 2019 för nya fartyg och 2021 för befintliga fartyg. För direktförbindelser med passagerarfärjor mellan Sankt Petersburg och Nordsjön gäller förbudet först fr.o.m. den 1 juni 2023 (IMO, bilaga 4 till Marpolkonventionen).

Övergödning och internbelastning

Enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljning av Sveriges nationella miljömål (Rapport 6804) finns det ett behov av att minska utsläppen av fosfor till Bottenviken och till Egentliga Östersjön. Tillförseln av fosfor från Sverige behöver minska med närmare 20 procent till Bottenviken och mer än halveras till Egentliga Östersjön. Det totala minskningsbehovet av fosfor i Bottenviken är emellertid osäkert och ligger inom den statistiska felmarginalen för att målet

ska anses vara uppfyllt. Hälften av Sveriges fosfortillförsel från land till Egentliga Östersjön kommer från jordbruksmark. Andra stora källor är avloppsvatten via reningsverk och små avlopp. Internbelastning från sediment är också en betydande källa för tillförsel av fosfor till vattenmassan.

Regeringen hänvisade i budgetpropositionen för 2019 (utg.omr. 20) till vattenmyndigheternas senaste bedömning av status för näringsämnen som rapporterades 2015. Enligt regeringen uppskattade vattenmyndigheterna att tillförseln av fosfor till sjöar och vattendrag behöver minska med 670 ton per år för att nå god ekologisk status (Länsstyrelsen i Västmanlands län, Rapport 2016:19). För att nå god ekologisk status i kustvattnet behöver tillförseln minska med ca 500 ton fosfor och 14 000 ton kväve per år. Den största enskilda källan för fosfortillförseln är jordbruksmark. Andra stora källor är enskilda avlopp och avlopp via reningsverk. Lokalt är dagvatten, bräddning vid reningsverk och på ledningsnät, utsläpp från industrier, fiskodlingar samt internbelastning i sjöar och kustvatten också betydande källor.

Enligt regeringen har 44 miljoner kronor beviljats till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) under 2017, varav drygt 30 miljoner kronor har gått till projekt för att minska övergödningen. Landsbygdsprogrammet är en annan viktig källa för finansiering av åtgärder. Det rör t.ex. fånggrödor och jordbearbetning på våren i stället för på hösten på åkermark, anläggning och restaurering av våtmarker och dammar. Landsbygdsprogrammet bidrar också till finansiering av rådgivning inom Greppa näringen samt annan kompetensutveckling för att stimulera till ökad kunskap om verkningfulla åtgärder som kan vidtas på den enskilda gården och därmed bidra till minskad övergödning.

Projektet Greppa näringen drivs i samarbete mellan Jordbruksverket, LRF, länsstyrelserna samt ett stort antal företag i lantbruksbranschen. Ytterst ansvarar Jordbruksverket för projektet som finansieras med hjälp av det svenska landsbygdsprogrammet och återförda miljöskatter. Under de senaste åren har runt 40 miljoner kronor per år satsats på projektet, varav merparten använts för enskild rådgivning runt om i länen. Med hjälp av olika nyckeltal får lantbrukaren en bra uppfattning om hur olika åtgärder kan leda till ökat utnyttjande av gårdens resurser och därmed bidra till både sänkta kostnader, ökad lönsamhet och mindre förluster av växtnärsämnen till miljön. På djurgårdar samverkar utfodrings- och växtodlingsrådgivare för att ta ett helhetsgrepp.

Regeringen hänvisar även i budgetpropositionen till Utredningen om hållbara vattentjänster som tillsattes för att öka takten med att åtgärda enskilda avlopp. Den 28 maj 2018 lämnade utredaren betänkandet Vägar till hållbara vattentjänster (SOU 2018:34) med förslag som kan öka åtgärdstakten för enskilda avlopp. Betänkandet har remitterats, och förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen har även tillsatt en utredning som ska föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom att stärka drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete. Utredaren ska föreslå nya eller förstärkta styrmedel som leder till ökad användning av kostnadseffektiva åtgärder.

Utredningen ska redovisas den 28 februari 2020. Regeringen har även lämnat två uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten (HaV) om övergödning (regleringsbrev för 2018). HaV ska samverka med berörda myndigheter, bl.a. Statens jordbruksverk och de länsstyrelser som är vattenmyndigheter, och andra aktörer och intresseorganisationer för ett ökat lokalt åtgärdsarbete mot övergödning. En redovisning av arbetet och erfarenheter samt förslag till möjliga fortsatta arbetsformer som stärker ett kostnadseffektivt åtgärdsarbete ska tas fram i dialog med samverkande parter och redovisas senast den 31 augusti 2019.

HaV ska även i samarbete med Statens jordbruksverk och andra berörda aktörer identifiera kostnadseffektiva åtgärder för att nå god ekologisk status i fråga om näringsämnen i ett antal pilotområden i utvalda län. Myndigheten ska redovisa förslag till hur åtgärdsplaneringen kan stärkas och vilka incitament som krävs för att de åtgärder som behövs mot övergödning ska komma till stånd. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2020. Enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för 2016–2021 ska

Havs- och vattenmyndigheten utveckla vägledning, rådgivning och information om hur åtgärder kan genomföras i syfte att minska internbelastningen och halterna av näringsämnen i vattenförekomster med internbelastning, där det behövs, för att bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. Myndigheten ska också verka för en långsiktig etablering av näringsreducerande åtgärder direkt i sjöar och kustvatten och uppföljning av åtgärdernas effektivitet.

Enligt HaV behövs en bättre kartläggning av omfattningen av internbelastningen både på regional och på nationell nivå. HaV fördelade under 2018 sammanlagt 21 miljoner kronor till 11 projekt som under 2018–2020 förväntas bidra till ökad kunskap om internbelastningens omfattning i insjöar och kustvatten, fosforflöden i kust och hav, näringsupptag genom odling av blå fånggrödor och återföring av näringsämnen från sjöbottnar och våtmarker.

Avgiftssystem för kväve- och fosforföreningar

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet 2007 i uppdrag att ta fram förslag till modeller för avgiftssystem som kan bidra till att på ett kostnadseffektivt sätt minska övergödningen i Östersjön och Västerhavet. Enligt uppdraget skulle möjligheten analyseras att låta ett avgiftssystem innefatta handel med utsläppsrätter för fosfor och kväve. I propositionen En sammanhållen svensk havspolitik bedömde regeringen att det var viktigt att det arbete som Naturvårdsverket hade inlett med att utveckla ett avgiftssystem för utsläpp av fosfor- och kväveföreningar skulle fortsätta (prop. 2008/09:170). Som redovisades i betänkande 2011/12:MJU9 föreslog Naturvårdsverket i december 2008 en fördjupad analys. Naturvårdsverket konstaterade i april 2010 i sin rapportering av regeringsuppdraget (dnr M2010/1908/Na) att det inte var enkelt att infoga avgiftssystemet inom gällande konstitutionella, EU-rättsliga och miljörättsliga ramar. Naturvårdsverket ansåg i stället att ett första

rimligt steg var att sätta utsläppstak för större avloppsreningsverk. Regeringen gav då Naturvårdsverket ytterligare ett uppdrag om styrmedel för rening i kommunala reningsverk i verkets regleringsbrev för budgetåret 2011. Naturvårdsverket skulle utreda och föreslå lämpliga styrmedel för hur reningen i kommunala avloppsreningsverk kunde förbättras. Naturvårdsverket redovisade uppdraget i rapporten Styrmedel för ökad rening från kommunala reningsverk – För genomförande av aktionsplanen för Östersjön och Kattegatt samt miljö kvalitetsnormer för kväve och fosfor (rapport 6521) i oktober 2012.

Enligt betänkande 2014/15: MJU4 bedömde regeringen vid tillfället att det fanns svårigheter, bl.a. av juridisk karaktär, att genomföra förslaget. I betänkandet anfördes att tillåta utsläpp av kväve och fosfor reglerades i en tillståndsprövning enligt miljöbalkens regler, vilket var svårt att förena med ett avgiftssystem för dessa utsläpp. Med hänsyn till att det fanns andra mer kostnadseffektiva sätt att minska utsläppen av kväve och fosfor ansåg regeringen att det inte fanns skäl att arbeta vidare med förslaget.

Utskottets ställningstagande

Strukturkalkning

Utskottet noterar att bl.a. Sveriges lantbruksuniversitet och Jordbruksverket sammanställer information om strukturkalkning och under vilka förhållanden som strukturkalkning kan fungera som ett sätt att minska fosforförlusterna från jordbruksmark. Enligt Jordbruksverket saknas det emellertid tillräckligt med försöksunderlag för att bestämma vilken kalkgiva som är optimal med hänsyn till lerhalt och strukturkalkningens samtliga effekter. Det är därför möjligt att få ekonomiska bidrag från t.ex. Jordbruksverket för försöksverksamhet. Det finns även finansiering via LOVA-bidrag från länsstyrelserna samt andra finansiärer. Utskottet anser därmed att motion 2018/19:1289 (SD) yrkande 2 kan lämnas utan åtgärd.

Toalettavfall från fritidsbåtar

Utskottet noterar att Sjöfartsverkets föreskrifter om mottagning av avfall från fritidsbåtar föreskriver att mottagningsanordningar för avfall ska finnas i fritidsbåtshamnar för att tillgodose behovet av avfallslämning från de fritidsbåtar som normalt anlöper hamnen. Utskottet välkomnar att antalet hamnar med anordningar för mottagning av toalettavfall från fritidsbåtar ökar och att det för närvarande finns mottagningsanläggningar i 320 hamnar. Utskottet välkomnar även att båtägare har möjlighet att rapportera till Transportstyrelsen om det saknas möjligheter i en hamn att lämna toalettavfall och att Transportstyrelsen inriktar sin tillsyn på att se till att fritidsbåtshamnarna har tillräckliga mottagningsmöjligheter för att ge båtägarna en reell möjlighet att följa förbudet att släppa ut toalettavfall. Utskottet anser därmed att motion 2018/19:535 (SD) yrkande 2 och 2018/19:1696 (M) kan lämnas utan åtgärd.

Övergödning och internbelastning

Utskottet välkomnar att regeringen satsar medel till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) och åtgärder via landsbygdsprogrammet. Utskottet välkomnar även det arbete som bedrivs inom projektet Greppa näringen samt annan kompetensutveckling för att stimulera till ökad kunskap om verkningfulla åtgärder för minskad övergödning. Utskottet delar bedömningen från regeringen att utsläppen av närsalter behöver minska ytterligare och välkomnar bl.a. vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. Regeringen har även tillsatt ett antal utredningar som bl.a. ska föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom att stärka drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete och ta fram kostnadseffektiva åtgärder för att nå god ekologisk status i fråga om näringsämnen i ett antal pilotområden i utvalda län.

Utskottet noterar även att det enligt Havs- och vattenmyndigheten behövs en bättre kartläggning av omfattningen av internbelastningen både på regional och på nationell nivå. Utskottet välkomnar att myndigheten fördelat forskningsmedel till sammanlagt 11 projekt under 2018-2020 som gäller forskning om internbelastning. Projekten förväntas bidra till ökad kunskap om bland annat internbelastningens omfattning i insjöar och kustvatten, fosforflöden i kust och hav, näringsupptag genom odling av blå fånggrödor och återföring av näringsämnen från sjöbottnar och våtmarker. Utskottet välkomnar ett bättre forskningsunderlag för att klarlägga den relativa betydelsen av internbelastningen i sjöar och hav. Utskottet förordar emellertid åtgärder för att minska utsläppen från landbaserade källor, dels i avvaktan på ett tillräckligt kunskapsunderlag, dels för att långsiktigt kunna åtgärda övergödningen av Sveriges omgivande hav och kustområden. Främst med hänsyn till pågående arbete anser utskottet därmed att motionerna 2018/19:1289 (SD) yrkande 3, 2018/19:2255 (L) yrkande 32 samt 2018/19:2736 (KD) yrkande 34 kan lämnas utan åtgärd.

Avgiftssystem för kväve- och fosforföreningar

Utskottet har tidigare behandlat frågan om att införa olika avgiftssystem eller utsläppshandel i Östersjöregionen för kväve- och fosforföreningar som gör det dyrare att släppa ut övergödande ämnen. Utskottet ansåg vid tillfället att det fanns svårigheter, bl.a. av juridisk karaktär, att genomföra förslagen. Utskottet menade att utsläppen av kväve och fosfor ofta regleras via en tillståndsprövning enligt miljöbalkens regler, vilket är svårförenligt med ett avgiftssystem för dessa utsläpp. Utskottet hänvisade även till att Naturvårdsverket i april 2010 konstaterat att det inte var enkelt att infoga avgiftssystemet inom gällande konstitutionella, EU-rättsliga och miljörättsliga ramar. Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning och anser därmed att motion 2018/19:2426 (C) yrkande 47 samt 2018/19:2726 (KD) yrkande 18 kan avstyrkas.

Internationellt samarbete i havsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om att Sverige bör driva på för att öka det internationella samarbetet för att motverka övergödning, giftiga utsläpp och nedskräpning i hav, sjöar och vattendrag samt prioritera samarbetet i havsmiljökonventionerna Ospar och Helcom. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ökade resurser till Östersjösamarbetet.

Jämför reservation 20 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:698 av Heléne Björklund (S) yrkas på att miljöarbetet i och kring Östersjön behöver förbättras. Enligt motionären ska Sverige bidra till ett stärkt ledarskap i Helcom för att genomföra aktionsplanen för Östersjön (Baltic Sea Action Plan, BSAP) och regeringen måste se till att arbetet med att rädda Östersjön intensifieras. På liknande sätt påtalas i kommittémotion 2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 värdet av att ytterligare bredda och fördjupa det regionala samarbetet inom Helcom. Enligt motionärerna har flera Östersjöländer svåra ekonomiska prioriteringar att göra, varför regionalt samarbete framstår som naturligt, bl.a. via ökade resurser till arbetet inom Helcom. Även i kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 17 påtalas behovet av samarbete mellan Östersjöns kuststater. Enligt motionärerna är det nödvändigt med ett nära samarbete mellan kuststaterna för att hantera Östersjöns miljöutmaningar. I motionen anförs även att kuststaterna solidariskt bör finansiera kostnadseffektiva miljöåtgärder som gynnar Östersjöns gemensamma miljö, samt att Ryssland bör involveras i detta arbete. I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 115 betonas vikten av att driva på det internationella samarbetet för att motverka övergödning, giftiga utsläpp och nedskräpning. Enligt motionärerna behövs ett samarbete med Sveriges grannländer och inom EU för att rädda Östersjön. I kommittémotion 2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3 anförs att Sverige ska vara pådrivande i internationella samarbeten för havsmiljöfrågor samt lägga särskilt fokus på arbetet med att minska mängden marint skräp. Enligt motionärerna behöver åtgärder vidtas nationellt, på EU-nivå och internationellt. Motionärerna påpekar att mycket av det marina skräpet flyter i land i Sverige på grund av vårt geografiska läge och långa kustlinje, och regeringen bör därför vara pådrivande för att kostnaderna för det marina skräpet fördelas mer rättvist inom EU och internationellt. Enligt yrkande 9, samma motion, bör Sverige driva på utvecklingen inom konventionerna Helcom och Ospar för att skydda den marina miljön i

Östersjön och Nordostatlanten. Enligt motionärerna är det en förutsättning för att få bukt med miljöproblemen, i såväl hav och luft som på land.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Helsingforskonventionen är en regional miljökonvention från 1992 för Östersjöområdet, inklusive Kattegatt. Konventionen gäller för Östersjöns hela avrinningsområde, och alla kuststater är parter till konventionen inklusive Ryska federationen och EU. Helsingforskommissionen (Helcom) är det styrande organet för konventionen och består bl.a. av ett flertal arbetsgrupper med representation från alla medlemsländer. Arbetsgrupperna behandlar bl.a. frågor om utsläpp av närsalter och farliga ämnen, sjöfartsfrågor och biologisk mångfald. Oskar är en motsvarande regional konvention från 1992 med syfte att skydda miljön i Nordostatlanten, där Nordsjön, Skagerrak och delar av Kattegatt ingår. Konventionen kom till på grundval av de ursprungliga Oslo- och Pariskonventionerna och har undertecknats av alla kuststater samt Finland, Luxemburg och EU. Osparkommissionen leder och administrerar det gemensamma arbetet inom konventionen, och har ett sekretariat i London.

Länderna inom Helcom har kommit överens om en gemensam handlingsplan för Östersjöns miljö, Baltic Sea Action Plan (BSAP). Beslutet om handlingsplanen fattades av Östersjöstaternas ansvariga ministrar på Helcoms ministermöte i Krakow 2007. Målet med planen är att Östersjön ska uppnå god ekologisk status 2021. Vid ministermötet i Moskva 2010 fastställde länderna detta mål. Länderna lovade även att ta fram nationella åtgärdsprogram inom fyra prioriterade områden nämligen övergödning, farliga ämnen, biologisk mångfald och sjöfartens miljöproblem. Planen omfattar ca 150 åtgärder fördelat mellan de fyra områdena. Den svenska åtgärdsplanen presenterades i regeringens skrivelse 2009/10:213 Åtgärder för ett levande hav, där regeringen även hänvisar till Naturvårdsverkets förslag till nationell åtgärdsplan (rapport 5985).

EU har även antagit ett ramdirektiv om en marin strategi (2008/56/EG), ofta kallat havsmiljödirektivet. Målet är att uppnå eller upprätthålla en god miljöstatus i Europas hav senast 2020. I Sverige är Havs- och vattenmyndigheten enligt havsmiljöförordningen (2010:1341) ansvarig för arbetet med direktivet. Enligt havsmiljödirektivet ska varje EU-land

- bedöma miljöstatus i sina havsområden
- definiera vad god miljöstatus är
- fastställa miljökvalitetsnormer och indikatorer
- ta fram program för övervakning av havsmiljön
- och om det behövs åtgärdsprogram för att nå eller upprätthålla god miljöstatus.

Alla dessa delar ingår i Sveriges marina strategi för Nordsjön och Östersjön för perioden 2018–2023. God miljöstatus bedöms i de flesta fall inte kunna nås till 2020. De belastningar som påverkar svenska havsområden mest

bedöms vara tillförsel av näringsämnen (kväve och fosfor), tillförsel av farliga ämnen, fysisk störning av botten och fiske.

På senare år har Helcom även fått en koordinerande roll i EU-ländernas arbete med havsmiljödirektivet runt Östersjön. Deltagarna i olika arbetsgrupper inom Helcom kommer från HaV och andra myndigheter. Direktivet efterlyser regional samstämmighet mellan länder inom en havsregion. Enligt HaV har de regionala havsmiljökonventionerna Helcom och Oskar fått en förstärkt roll att ta fram jämförbara metoder för bedömning av såväl mänskliga aktiviteter som havsmiljöns status. Regeringen hänvisar i budgetpropositionen för 2019 till att Oskar under 2017 färdigställde sin s.k. Intermediate Assessment 2017 som är Osparkonventionens statusbedömning för Nordostatlanten och att Helcom under 2018 färdigställt statusbedömningen för Östersjön (Holas II). Båda dessa bedömningar utgör enligt regeringen underlag för den nationella statusbedömningen i enlighet med havsmiljödirektivet.

Enligt budgetpropositionen för 2019 är internationella samarbeten viktiga för att minska tillförseln av kväve och fosfor till havet. Enligt regeringen arbetar Sverige därför bl.a. inom Helcom för skydd av Östersjöns miljö. Vid Helcoms ministermöte 2018 beslutades enligt regeringen att en strategi för återcirkulering av näringsämnen ska tas fram till 2020 med syfte att minska tillförseln av näringsämnen till havet. Helcoms ministermöte 2018 beslutade även att aktionsplanen för Östersjön ska uppdateras senast 2021. Planen ska också innehålla nödvändiga åtgärder för att uppnå målet om att Östersjön ska vara opåverkad av övergödning.

Regeringen påtalar även i budgetpropositionen för 2019 problemet med förekomst och tillförsel av marint skräp. Enligt regeringen utgörs största delen av skräpet av plast. Regeringen har beslutat om en ny förordning om bidrag till strandstädning (2018:58). Syftet med förordningen är att minska mängden avfall på stränderna och att det avfall som samlas in behandlas på ett miljömässigt godtagbart sätt. Bidraget avser städning på havsstränder. Oskar har även tagit fram en särskild handlingsplan för att motverka marint skräp för perioden 2016–2021.

Regeringen gav även 2018 HaV i uppdrag att ta fram underlag för nationella prioriteringar för arbetet inom de regionala havsmiljökonventionerna Helcom och Oskar. Underlaget skulle bl.a. beakta kraven på regionalt samarbete i genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv och även bidra till regionalt genomförande av Agenda 2030. Havs- och vattenmyndigheten redovisade uppdraget till regeringen i maj 2018. Myndigheten anser att arbetet med biologisk mångfald behöver stärkas inom Oskar och utvecklas betydligt inom Helcom. Enligt HaV behövs bl.a. en bättre samsyn om statusbedömning och hotbilder och även förbättrad förvaltning och samordning av marina skyddade områden. HaV föreslår även bl.a. att en gemensam strategi för giftfria hav och minskad närsaltbelastning ska tas fram med ett helhetsperspektiv från källa till hav. Arbetet mot marint skräp i Nordsjön bör också prioriteras liksom fortsatt utveckling mot ”grönare

sjöfart”. Arbetet inom Ospar och Helcom bör även enligt HaV fortsätta att stärka ett regionalt samordnat genomförande av EU:s havsmiljörelaterade direktiv. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen fattade i augusti 2015 även beslut om en svensk maritim strategi. Strategin är ett inriktningsdokument för en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling. Den är avsedd att främja de maritima näringarna. Konkurrenskraftiga, innovativa och hållbara maritima näringar bör enligt strategin kunna bidra till ökad sysselsättning, minskad miljöbelastning och en attraktiv livsmiljö. Strategin utgör därigenom ett instrument för att genomföra en integrerad svensk havspolitik. HaV fick i april 2017 i uppdrag att utveckla ett begränsat antal indikatorer och utföra den fördjupade uppföljningen av regeringens nationella maritima strategi. HaV har därefter i samverkan med Boverket, Energimyndigheten, Jordbruksverket, Tillväxtverket, Transportstyrelsen och Statistiska Centralbyrån sammanställt ett förslag till uppföljning av den maritima strategin. Ett antal indikatorer såsom övergödning, miljögifter i svenskfångad fisk och hållbart nyttjade fiskbestånd är tydligt miljörelaterade indikatorer.

Även EU-samarbetet har lagt stort fokus på en integrerad politik för användning och bevarande av havsmiljön. På regional nivå har EU arbetat fram särskilda strategier för de olika havsbassängerna. EU:s strategi för Östersjöregionen (EU:s Östersjöstrategi) och motsvarande regionala havsstrategi för Nordsjön är de som berör Sverige. Östersjöstrategin är det samarbete som utvecklats längst av de två strategierna och bygger på tre övergripande målsättningar: rädda havsmiljön, binda ihop Östersjöregionen och öka välbefindandet i regionen. Det finns även en särskild handlingsplan i anslutning till strategin (SWD(2017) 118 final) och en mängd så kallade flaggskeppsprojekt och policyområden som berör miljömålen i strategin. Policy Area Nutri handlar t.ex. om att ta fram tillförlitliga data om näringsbelastning från olika länder samt att samarbeta för att ta fram kostnadseffektiva åtgärder. Området koordineras av Finland och Polen. Policy Area Hazards koordineras av Sverige och driver en mängd flaggskeppsprojekt och samarbetsområden, bl.a. att minska förekomsten av marint skräp och utsläppen av läkemedel.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla vikten av att Sverige aktivt deltar i det internationella samarbetet för att motverka övergödning, giftiga utsläpp och marin nedskräpning. Målet att förbättra miljötillståndet i Östersjön och Västerhavet kräver nationella ansträngningar och internationellt samarbete. Utskottet anser att Sverige bör driva på för att öka det internationella samarbetet för att motverka övergödning, giftiga utsläpp och nedskräpning i hav, sjöar och vattendrag. Utskottet välkomnar att regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att ta fram underlag för nationella prioriteringar för arbetet inom de regionala havsmiljökonventionerna Ospar och Helcom.

Utskottet vill understryka betydelsen av att detta arbete fortsättningsvis prioriteras. Vidare delar utskottet Havs- och vattenmyndighetens bedömning att arbetet med ett regionalt samordnat genomförande av EU:s havsmiljödirektiv måste prioriteras ytterligare liksom arbetet mot övergödning och marint skräp. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det anförda och tillkännager det för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:698 (S), 2018/19:2426 (C) yrkande 46, 2018/19:2726 (KD) yrkande 17, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 115 samt 2018/19:2885 (M) yrkandena 3 och 9. Motion 2018/19:1289 (SD) yrkande 4 avslås.

Reservationer

1. Mikroplast, punkt 1 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2887 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 6 och avslår motionerna

2018/19:699 av Heléne Björklund m.fl. (S) och

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 53.

Ställningstagande

Mer behöver göras på kort och lång sikt för att komma till rätta med problematiken som mikroplast i våra vatten utgör. Moderaterna vill se ett tydligt fokus på åtgärder för ökad konsumentmedvetenhet, ändamålsenliga reformer och ett holistiskt synsätt där staten och kommunerna samverkar. Studier har t.ex. visat att en stor källa till utsläpp av mikroplaster är de konstgräsplaner som används i idrottssammanhang. Staten bör därför verka för att kommunerna analyserar problemets omfattning och upprättar planer för hur dessa utsläpp ska kunna minskas. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Läckande vrak, punkt 2 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 26 och avslår motion

2018/19:1213 av Roland Utbult (KD).

Ställningstagande

Det finns för närvarande ingen myndighet i Sverige som har det övergripande ansvaret för läckande vrak. Det är därför angeläget att sjölagen ändras så att ansvaret för läckande vrak tydliggörs. En departementsskrivelse (Ds 2015:16) har föreslagit lagändringar för att tydliggöra ansvaret, men ännu har det inte resulterat i ny lagstiftning. I december 2017 utfärdade regeringen en förordning om vrak med kompletterande bestämmelser till sjölagen. Detta är positivt men inte tillräckligt eftersom förordningen inte rör äldre vrak utan tydlig ägare. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

3. Vattendirektivet, punkt 3 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 37 och
avslår motion

2018/19:1725 av Sten Bergheden (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Vattendirektivet är i grunden ett ganska rimligt åtgärds paket, men det lägger en alldeles för stor ekonomisk börda på lantbruket, som kan tvingas ta avsevärda arealer åkermark ur produktion. Sverigedemokraterna anser att åtgärdsprogrammets förslag till åtgärder ska präglas av kostnadseffektivitet och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart och konkurrenskraftigt svenskt jord- och skogsbruk. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

4. Miljödeklaration för läkemedel, punkt 6 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 50.

Ställningstagande

Sverige bör vara pådrivande för att säkerställa att regelverk på EU-nivå skärps så att det blir miljövänligare processer i tillverkningen och användningen av läkemedel. Centerpartiet vill ta den befintliga miljödeklarationen ett steg vidare så att den även omfattar miljökrav på tillverkning och distribution. Miljödeklarationen ska, efter patientsäkerheten, ligga till grund för en synlig miljömärkning på läkemedel så att konsumenten kan göra ett aktivt val på apoteket eller i affären. Vidare krävs det större medvetenhet om vilka läkemedel som används och hur de tas om hand så att de inte hamnar i avloppet, och dessutom ny teknik för rening av det som ändå hamnar i avloppen. I dag finns det dessutom ingen uppföljning av gamla läkemedel som blivit godkända för bruk. Centerpartiet anser att läkemedel ska kunna omprövas med hänsyn till nya forskningsrön avseende effekter på miljön. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

5. Fosfor i avloppsslam, punkt 7 (M, C, V, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Ulrika Heie (C) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 48 och

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

För att säkerställa att avloppsslammet inte innehåller miljöfarliga ämnen som sedan sprids genom gödsling behövs investeringar i ny reningsteknik. Flera svenska företag har redan i dag kommit långt i utvecklingen av olika tekniker där fosfor kan återvinnas från reningsverkens slam och skulle nu kunna vara nära fullskaliga projekt och framtida stora möjligheter till teknikexport.. Tuffare krav på de kommunala avloppsreningsverken, t.ex. i fråga om återföring av fosfor, är avgörande för att få till investeringar i sådan teknik. Många aktörer väntar på besked om vilka målsättningar och prioriteringar som ska gälla. För att komma vidare behövs därför ett etappmål och ett långsiktigt mål för fosforåterföring från reningsverken. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

6. Säkrad tillgång på dricksvatten och ansvarsfrågor, punkt 8 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4 och avslår motionerna

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21.1 och

2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Dricksvattenutredningens slutbetänkande 2016 lyfte fram flera frågor som t.ex. krisberedskap, underhåll av infrastruktur för dricksvatten, arbetet med vattenskyddsområden samt statlig styrning, regionalisering och mellankommunal samverkan. Utredningen poängterade också att ett säkert försörjningssystem för dricksvatten är en förutsättning för att samhället ska kunna fungera. Därför bör regeringen med stöd av Dricksvattenutredningen vidta åtgärder för att trygga den svenska dricksvattenförsörjningen på både kort och lång sikt. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

7. Säkrad tillgång på dricksvatten och ansvarsfrågor, punkt 8 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21.1 och avslår motionerna

2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkandena 3 och 4 samt

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Miljösituationen i våra hav och vattendrag är kritisk på grund av utsläpp, övergödning och exploatering. Utsläppen i hav och vattendrag måste minska. Dricksvattenförsörjningen måste säkras och fler yt- och grundvattentäkter ges skydd. Det behövs en rad insatser för att förhindra att t.ex. plast och läkemedel sprids i våra vatten. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

8. Vattenskyddsområden, punkt 10 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 5 och avslår motion

2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Ett vattenskyddsområdes förutsättningar och riskbild varierar av naturliga orsaker beroende på var i landet området är beläget och vilka närliggande verksamheter som finns. Moderaterna anser därför att det bör finnas flexibilitet i utformningen av olika vattenskyddsområden. Regeringen bör vidta åtgärder så att vattenskyddsområden kan utformas på olika sätt för att bättre ta hänsyn till lokala förutsättningar och risker. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

9. Anslutning till va-område, punkt 11 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 31, 33 och 37 samt

avslår motionerna

2018/19:388 av Magnus Jacobsson (KD),

2018/19:1710 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:1711 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

I större sammanhang är det kommunens ansvar att ordna vatten och avlopp och att ta ut en avgift för detta. Denna avgift är ofta hög – i storleksordningen 250 000 kronor per hushåll – och drabbar alla fastighetsägare i den aktuella bebyggelsen. Kristdemokraterna anser därför att det behövs ett regelverk som gör det möjligt att fortsätta med enskilda avlopp på landsbygden, men att dessa, även då de ligger i samlad bebyggelse, ska kunna föreläggas att uppgraderas så att de uppfyller miljö- och hälsokraven, utan att detta medför en skyldighet för kommunen att ordna kommunalt va i bebyggelsen i fråga.

Enskilda som redan har en fungerande avloppslösning ska vidare inte behöva betala anslutningsavgift till kommunen förrän avloppet verkligen har kopplats upp mot nätet. Detta skulle skapa större trygghet hos den enskilde. Om man senare vill ansluta sig borde anslutningsavgiften följa KPI-utvecklingen. Många icke godkända enskilda avlopp ägs av äldre personer eller andra med små ekonomiska resurser. Investeringen för att installera ett godkänt avlopp kan vara orimligt betungande eller omöjlig att genomföra för dessa fastighetsägare. Kristdemokraterna föreslår därför att statliga lånegarantier till dessa fastighetsägare ska subventioneras genom att den enskildes avgift för lånegarantin ska kunna sättas ned. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

10. Ersättning för fungerande enskilt avlopp, punkt 12 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 32.

Ställningstagande

Reglerna för enskilda avlopp bör möjliggöra att den som har ett enskilt avlopp som uppfyller gällande miljö- och hälsokrav i normalfallet inte ska påtvingas ett kommunalt avlopp. Om detta ändå sker bör den ersättning som den enskilde får för att lösa in sitt enskilda avlopp beräknas utifrån en avskrivningstid på 20 år i stället för som i dag på 10 år. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

11. Funktionskrav för enskilda avlopp, punkt 13 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 52 och
avslår motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 36 och 38.

Ställningstagande

Äldre enskilda avlopp orsakar utsläpp av näringsämnen, och anläggningar med störst miljöpåverkan behöver åtgärdas snabbt. Lagstiftningen behöver bli mer flexibel och ändamålsenlig och fokusera på åtgärder med störst miljönytta, såsom strandnära fastigheters avloppssystem. Centerpartiet vill även ha ett investeringsstöd för att öka åtgärdstakten i särskilt känsliga områden. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

12. Funktionskrav för enskilda avlopp, punkt 13 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 36 och 38 samt
avslår motion

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 52.

Ställningstagande

Det har visat sig att många nyinstallerade enskilda avlopp inte håller vad som utlovats. Därför anser Kristdemokraterna att en funktionskontroll bör genomföras efter 12–24 månader, för att säkerställa att reningsgraden är tillfredsställande. Kristdemokraterna anser även att kraven på kemisk rening av de enskilda avloppen behöver ses över. Enligt Havs- och vattenmyndighetens förslag till ny förordning kan kravet på fosforrening sänkas från 70 till 40 procent. För avsidet belägna hus på näringsfattiga marker borde kravet på fosforrening kunna slopas helt. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

13. Viten vid bristfälliga enskilda avlopp, punkt 14 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 30.

Ställningstagande

Det behövs incitament för kommunerna att genomföra regelbunden kontroll av enskilda avlopp. Kristdemokraterna föreslår därför att i de fall brott mot miljöbalken upptäcks i samband med kontroll av ett enskilt avlopp bör vitet som fastighetsägaren döms att betala tillfalla den aktuella kommunen. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

14. Strukturkalkning, punkt 15 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna har en restriktiv hållning vad gäller utsläpp av kväve och fosfor från landbaserade källor. Strukturkalkning bör lyftas fram som en åtgärd som underlättar upptag av näringsämnen för att minska läckage från jordbruk. Sverigedemokraterna förordar därför fortsatta försök med strukturkalkning, som kan minska näringsläckaget från vissa typer av jordar. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

15. Övergödning och internbelastning, punkt 17 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motionerna

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 32 och

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 34.

Ställningstagande

Arbetet med att minimera näringsutsläpp från jordbruk och andra källor bör i princip fortgå. Samtidigt bör man utreda möjligheten till åtgärder till sjöss för att åtgärda effekterna av övergödningen, t.ex. genom syresättning eller bortförsl av slam och/eller biomassa. Sverigedemokraterna vill därför att medel avsätts som kan användas för ett flertal större pilotprojekt, i syfte att minska övergödningen. Exakt hur dessa medel ska fördelas bör avgöras av ett råd med starkt vetenskaplig förankring. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

16. Övergödning och internbelastning, punkt 17 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 34 och

avslår motionerna
2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 och
2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 32.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att det behövs fortsatt arbete för att minska övergödningen av åar, vattendrag och hav genom ett mera hållbart brukande, bl.a. via insatser som projektet Greppa näringen. Hållbara gödningsmetoder behöver också utvecklas, t.ex. framställning av kvävegödsel från energigrödor. Sådana metoder behövs inte bara ur självförsörjningssynpunkt utan också ur miljösynpunkt. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

17. Övergödning och internbelastning, punkt 17 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 32 och

avslår motionerna

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 och

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 34.

Ställningstagande

Miljösituationen i våra hav och vattendrag är kritisk på grund av utsläpp, övergödning och exploatering. Utsläppen i hav och vattendrag måste minska. Liberalerna anser att användningen av handelsgödsel därför måste minska eftersom det bidrar till övergödning av våra vatten. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

18. Avgiftssystem för kväve- och fosforföreningar, punkt 18 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 47 och avslår motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 18.

Ställningstagande

För att minska övergödningen vill Centerpartiet införa en ny utsläppshandel i Östersjöregionen som gör det dyrare att förorena, och styr mot åtgärder som är mest effektiva. Genom att införa utsläppshandel kan det regionala samarbetet för att motverka övergödning av Östersjön även bli starkare och effektivare. Regeringen bör ta initiativ till detta inom det regionala samarbetet Helcom och inom EU. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

19. Avgiftssystem för kväve- och fosforföreningar, punkt 18 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 18 och avslår motion

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 47.

Ställningstagande

Kristdemokraterna ser ekonomiska styrmedel som ett användbart instrument i miljöpolitiken. Kristdemokraterna föreslår därför att ett system med överlåtelsebara utsläppsrätter för kväve och fosfor bör prövas i Östersjöområdet. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

20. Internationellt samarbete i havsfrågor, punkt 19 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 och avslår motionerna

2018/19:698 av Heléne Björklund (S),

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 46,

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 17,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 115 och

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 3 och 9.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna vill framhålla att länderna i det forna östblocket, Ryssland, Polen och de baltiska länderna, också bedriver ett seriöst arbete vad gäller Östersjöns miljö. Emellertid har dessa länder svåra ekonomiska prioriteringar att göra, varför regionalt samarbete framstår som naturligt. Sverigedemokraterna är beredda att arbeta för att ytterligare bredda och fördjupa regionalt samarbete på detta område, bl.a. genom Helsingforskommissionen (Helcom). Helcom kan framhållas som ett forum för samordning av miljöfrågor med anknytning till Östersjön och omfattar samtliga nio länder med Östersjökust och EU. Flera konventioner för skydd av Östersjöns miljö har tagits fram av Helcom och undertecknats av medlemsländerna. Den senaste trädde i kraft 2000 och uppdaterades senast 2013. I dokumentet uttrycker medlemsländerna en strävan att genom lagstiftning skydda Östersjöns marina miljö. Sverigedemokraterna vill i detta sammanhang understryka att Östersjöns miljö och fiskbestånd inte bara behöver skyddas och bevaras utan snarare återställas mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning. Det är av stor vikt att Sverige fortsätter och intensifierar detta arbete, både nationellt och regionalt, varför det även är önskvärt att de ekonomiska anslagen till stöd för detta arbete höjs. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Särskilt yttrande

Mikroplast, punkt 1 (C)

Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C) anför:

Centerpartiet vill intensifiera arbetet för att minska användning och spridning av mikroplaster. Spridning av mikroplaster till våra vattendrag kommer från bl.a. däckslitage, tvätt av textilier som innehåller syntetfiber eller hygienartiklar med mikroplastpartiklar. Mikroplaster har en betydande negativ inverkan på djurriket och ekosystemen. Vi behöver angripa frågan brett och samarbeta för skarpare internationella regelverk. Sverige bör vara pådrivande i detta arbete.

Centerpartiet har tillsammans med regeringen och Liberalerna ingått en sakpolitisk överenskommelse. En del i denna överenskommelse är att spridningen av mikroplaster ska förhindras genom förbud mot mikroplaster i fler produkter, förbud mot onödiga plastartiklar och avgift eller skatt på engångsartiklar. Överenskommelsen mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna innehåller flera åtgärder som ligger i linje med Centerpartiets politik.

Till följd av att det därmed pågår ett arbete i den riktning som Centerpartiet har föreslagit i kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 53 väljer vi att framföra partiets åsikt i form av ett särskilt yttrande i stället för i en reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:388 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett skaderekvisit samt göra det möjligt för enskilda att avstå ifrån att ingå i ett va-område och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:535 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag för att uppmuntra bottentvätt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag för att förhindra att toalettavfall dumpas i vattnet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:698 av Heléne Björklund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra miljöarbetet i och kring Östersjön och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:699 av Heléne Björklund m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftfullt och skyndsamt verka för att minska utsläpp av mikroplast och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1213 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att vidta åtgärder för att sanera miljöfarliga fartygsvrak och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattendirektivet och dess förslag till åtgärder måste präglas av kostnadseffektiva åtgärder och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart, konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strukturkalkning bör lyftas fram som en åtgärd som underlättar upptag av näringsämnen för att minska läckage från jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om pilotprojekt i syfte att minska Östersjöns övergödning och syrebrist och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för Helcom arbeta för att ytterligare bredda och fördjupa det regionala samarbetet i Östersjöregionen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1696 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att aktivt arbeta för att underlätta för båtägare att följa den nya toatömningslagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1710 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tvångsanslutningar till det kommunala avloppssystemet för ägare till enskilda avlopp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att kommuner ska tvingas genomföra en sammantagen miljö- och kostnadsprövning före beslut om att tvinga enskilda fastighetsägare att bygga enskilda avlopp på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1711 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa tvångsanslutningarna till kommunalt vatten och avlopp och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1725 av Sten Bergheden (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för att till fullo utnyttja de möjligheter som finns enligt EU-rätten att klassa vatten som kraftigt modifierat vatten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L):

- 21.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska utsläppen i sjöar och vattendrag och om skydd av grundvattentäkter och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser tkg om att minska utsläppen i sjöar och vattendrag.

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övergödning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2307 av Amanda Palmstierna och Rebecka Le Moine (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de största reningsverken ska ha läkemedelsrening 2025 och att de totalt 50 mest angelägna ska ha det 2030 och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda i hur stor omfattning det ges dispenser för att sprida olika kemiska substanser i vattenskyddsområden, hur mycket kemiska substanser det handlar om årligen, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatkonsekvenser ska utredas för dricksvattenförsörjningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare samordna ansvaret för dricksvattenfrågor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förstärkning av hänsyn till dricksvattenförsörjningen vid större ingrepp i naturen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det internationella och regionala samarbetet för rena hav och vatten bör utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och effektivisera det regionala samarbetet för att motverka övergödning av Östersjön genom införandet av en utsläppshandel och tillkännager detta för regeringen.

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt etappmål om återföring av fosfor och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa arbetet med läkemedels miljöpåverkan och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera regler för enskilda avlopp med större fokus på miljönytta och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för skarpare internationella regelverk för att minska användning och spridning av mikroplaster och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av samarbete mellan Östersjöns kuststater och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett system för överlåtelsebara utsläppsrätter för kväve och fosfor bör prövas i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra ansvaret för läckande vrak och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avloppsreningsverk ska utrustas med avancerade reningsmetoder som klarar av att reducera läkemedelsrester och andra föroreningar som inte reningsverken är kapabla till i nuvarande processer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de viten som åläggs för brister i enskilda avlopp ska tillfalla kommunen i stället för staten och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilda avlopp i samlad bebyggelse ska kunna föreläggas att uppgraderas så att de uppfyller miljö- och hälsokraven, utan att detta medför en skyldighet för kommunen att ordna kommunalt va i bebyggelsen i fråga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som har ett enskilt avlopp som uppfyller gällande miljö- och hälsokrav i normalfallet inte ska påtvingas ett kommunalt avlopp och att om detta ändå sker bör den ersättning som den enskilde får för att lösa in sitt enskilda avlopp beräknas utifrån en avskrivningstid på 20 år i stället för som i dag på 10 år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den enskilde som redan har ett fungerande avlopp inte ska behöva betala

anslutningsavgift till kommunen förrän avloppet verkligen har kopplats upp mot nätet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kraven på kemisk rening i enskilda avlopp och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om subventionering av statliga lånegarantier till fastighetsägare med begränsad ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om funktionskontroll av enskilda avlopp 12–24 månader efter installation och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt utveckling av hållbara gödningsmetoder och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L):

114. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avancerad vattenreningsteknik och tillkännager detta för regeringen.
115. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på det internationella samarbetet för att motverka övergödning, giftiga utsläpp och nedskräpning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande i internationella samarbeten för havsmiljöfrågor samt lägga särskilt fokus på arbetet med att minska mängden marint skräp och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att säkra tillgången till dricksvatten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattenskyddsområden bör kunna utformas på olika sätt för att bättre ta hänsyn till lokala förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på utvecklingen inom konventionerna Helcom och Oskar för att skydda den marina miljön i Östersjön och Nordostatlanten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2887 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta krafttag för att minska förekomsten av mikroplast i våra vatten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2891 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett långsiktigt nationellt mål för fosforåterföring och tillkännager detta för regeringen.